

Com elaborar un portafolis per millorar la docència universitària

Una experiència de formació
del professorat novell

Zoia Bozu

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Títol: *Com elaborar un portafolis per millorar la docència universitària. Una experiència de formació del professorat novell*

CONSELL DE REDACCIÓ

Directora: Teresa Pagés Costas. Cap de la Secció de Formació del Professorat Universitari. Institut de Ciències de l'Educació (ICE). Facultat de Biologia.

Consell de Redacció: Salvador Carrasco Calvo, Facultat d'Economia i Empresa; Jaume Fernández Borrás, Facultat de Biologia; Marta Fernández-Villanueva Janer, Facultat de Filologia; Àngel Forner Martínez, Facultat de Formació del Professorat; Eva González Fernández, ICE; Mercè Gracenea Zugarramundi, Facultat de Farmàcia; Jordi Ortín Rull, Facultat de Física; Antoni Sans Martín (director de l'ICE), Facultat de Pedagogia.

Primera edició: maig de 2012

Recepció d'original: 21 de juny de 2011

Aceptació d'original: 17 de desembre de 2011

© Zoia Bozu

© ICE i Ediciones OCTAEDRO, S.L.

Editorial OCTAEDRO

Bailèn, 5 - 08010 Barcelona

Tel.: 93 246 40 02 - Fax: 93 231 18 68

www.octaedro.com - octaedro@octaedro.com

Universitat de Barcelona

Institut de Ciències de l'Educació

Campus Mundet - 08035 Barcelona

Tel.: 93 403 51 75 – Fax: 93 402 10 61

La reproducció total o parcial d'aquesta obra només és possible de manera gratuïta i indicant la referència dels titulars propietaris del *copyright*: ICE i Octaedro.

Aquesta obra està sota la llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada de Creative Commons i la Universitat de Barcelona. Podeu reproduir, distribuir o comunicar públicament l'obra només sota els termes d'aquesta llicència. En cada còpia que reproduïu, distribuïu o comuniqueu públicament, hi heu de fer constar l'autor i la institució (ICE de la UB). No podeu fer-ne un ús comercial ni tampoc obres derivades. El text complet de la llicència el podeu trobar a: <http://www.publicacions.ub.es/doi/licencia/resum-noderiv.htm>.

ISBN: 978-84-9921-294-4

Dipòsit legal: B. 17.223-2012

Disseny i producció: Serveis Gràfics Octaedro

L'AUTORA

La **Dra. Zoia Bozu** és professora a la Universitat de Barcelona en el Departament de Didàctica i Organització Educativa. És especialista en formació de formadors i en l'àmbit de la formació del professorat universitari. Pertany al grup consolidat de Formació Docent i Innovació Pedagògica (FODIP).

zoiabozu@ub.edu

ÍNDEX

L'AUTORA.....	3
PRÒLEG.....	6
1. INTRODUCCIÓ.....	9
2. L'ÚS DEL PORTAFOLIS DOCENT AMB PROFESSORAT NOVELL.....	12
3. CONCEPTUALITZACIÓ DEL PORTAFOLIS DOCENT.....	14
3.1. Instrument d'aprenentatge i autoavaluació.....	14
3.2. Instrument de reflexió sobre la pràctica docent.....	15
3.3. Instrument de millora de la pràctica docent.....	18
3.4. Instrument d'avaluació i acreditació.....	19
3.5. Instrument de desenvolupament professional del docent.....	19
3.6. Una història de la tasca docent.....	20
3.7. Recull d'evidències.....	21
3.8. Reflex de la identitat docent.....	22
3.9. Valoració de la funció docent.....	23
3.10. Trajectòria professional.....	23
4. EL PORTAFOLIS DOCENT I LA REFLEXIÓ PEDAGÒGICA.....	26
4.1. Disseny, continguts i organització curricular.....	26
La importància de la planificació docent o del disseny del pla docent.....	26
Característiques rellevants del disseny del pla docent.....	27
Suggeriments i propostes de millora del pla docent.....	27
4.2. Metodologia d'ensenyament-aprenentatge.....	28
4.3. Avaluació.....	29
Característiques de la nova perspectiva de l'avaluació.....	29
Sistemes i eines d'avaluació.....	30
Tipus d'avaluació.....	31
4.4. Tutoria.....	31
Consideracions generals sobre la tutoria.....	32
Tipus de tutoria.....	33
4.5. Recursos per a l'ensenyament.....	35

5. EL PORTAFOLIS DOCENT PER A LA FORMACIÓ I EL DESENVOLUPAMENT PROFESSIONAL	36
5.1. Coneixements professionals adquirits.....	36
5.2. Competències i capacitats desenvolupades.....	39
5.3. Necessitats i inquietuds del professor novell sobre la tasca docent.....	40
5.4. Promoció i gestió de la qualitat a la docència universitària.....	42
5.5. Canvi i millora de la pràctica docent.....	45
6. ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ D'UN PORTAFOLIS DOCENT	47
6.1. Guia de preparació d'un portafolis docent: fases i passos que cal seguir.....	47
6.2. Continguts o components d'un portafolis docent.....	49
Material elaborat pel professor novell, autor del portafolis docent (material d'un mateix).....	50
Material d'altres.....	50
Materials sobre l'efectivitat de l'ensenyament.....	51
6.3. Forma del portafolis docent: format i estructures possibles.....	51
6.4. Com elaborar un portafolis docent de qualitat.....	52
6.5. Com accedir al món personal i professional del docent a través del portafolis.....	54
6.6. Actualització del portafolis docent.....	55
7. CONCLUSIONS FINALS	56
8. BIBLIOGRAFIA	57
NORMES PER ALS COL·LABORADORS	59
Extensió.....	59
Presentació d'originals.....	59
Avaluació.....	59

PRÒLEG

Aquest quadern tracta el portafolis docent com un instrument que permet al professorat construir un coneixement de la seva pràctica educativa. El concepte de portafolis docent s'ha desenvolupat àmpliament en el camp del coneixement de la formació i avaluació del professorat. Aquest concepte s'ha emprat amb més freqüència amb la finalitat d'acreditació i en les etapes no únicament universitàries, sinó també, tot i que en menor grau, de l'escola primària i secundària.

El concepte de portafolis prové del camp professional dels arquitectes i/o dels artistes, en el sentit d'elaborar un dossier o una carpeta docent on mostren el seu millor treball, incloent el procés seguit per aconseguir-lo.

Els portafolis docents són un fenomen recent en el camp de la formació docent universitària i afavoreixen un nou desenvolupament professional, ajudant els docents a ser més responsables del seu propi aprenentatge. La utilització d'aquesta eina ha demostrat importants beneficis per al professorat, entre els quals destaquen els següents:

- Potencia l'organització, planificació i implicació responsable en el propi procés formatiu i de desenvolupament professional.
- Fomenta la reflexió sobre la docència i el pensament crític.
- Aporta més autenticitat i perspectiva temporal al procés d'aprenentatge.
- Permet demostrar els propis mèrits i el desenvolupament professional com a docent durant un període de temps concret.

En aquest treball, el concepte de portafolis docent s'aplica no únicament a l'acreditació o avaluació del professorat, sinó, sobretot, a la seva formació i desenvolupament professional. El treball té com a objectiu l'anàlisi, a partir d'una recerca, de l'experiència d'elaboració de portafolis docents per part del professorat universitari novell de la Universitat de Barcelona que va participar en el curs d'inducció. En aquest curs, els portafolis docents tenen una clara finalitat formativa i de reflexió cap a l'acció, i es considera que poden contribuir a crear una cultura do-

cent que, al mateix temps, contribueixi a desenvolupar processos d'ensenyament més reflexius i que responguin millor a les exigències del nou concepte d'universitat.

Coincidim amb l'autora que la utilització del portafolis docent és inherent a una concepció dels processos d'ensenyament-aprenentatge des d'una perspectiva constructivista, on cada professor o professora, en un procés de formació i desenvolupament personal i professional, construeix el seu propi coneixement, conferint-li significat a la llum de les seves concepcions prèvies i de la funcionalitat que aquest tingui en els contextos als que pugui transferir-lo. Per aquest motiu, i tot i que el portafolis docent ha estat emprat usualment amb una finalitat sumativa (amb la pretensió de prendre decisions d'acreditació, certificació, selecció o promoció), defensem, com l'autora, el sentit formatiu del portafolis docent. Entenem, des d'aquesta visió processual o formativa, que allò que el portafolis docent persegueix és, per sobre de tot, la reflexió, l'autoavaluació i l'aprenentatge desenvolupat en cada pas de l'elaboració del portafolis. Quan es dissenya, s'organitza i es crea en un programa de formació mitjançant un portafolis docent, es realitza un acte teòric, ja que serà la teoria que se sostingui, davant l'ensenyament i l'aprenentatge, la que determini què es considera una evidència convenient per incloure en aquest portafolis docent. Per això es pot afirmar que la creació d'un portafolis docent supera una concepció tècnica del portafolis com a simple instrument d'avaluació del comportament docent, ja que inclou intencionalitats educatives que van més enllà de l'avaluació docent i de l'acreditació del professorat.

El portafolis obre la possibilitat de realitzar una experiència d'aprenentatge genuïna i reflexiva. Des d'aquest punt de vista, el portafolis docent és un retrat d'un professional de l'educació, de la seva trajectòria docent i del seu procés de formació i desenvolupament professional. El portafolis genera un ampli espectre de possibilitats en el camp de la professionalització docent. Però, d'altra banda, permet posar en comú diversos actes teòrics, la qual cosa ens permet construir una nova teoria a partir de la mútua retroalimentació. Per tant, el portafolis docent dona una visió global del professorat que possibilita un procés d'autoavaluació de la seva pràctica. L'autora analitza tot això

i més en aquest quadern amb un procés rigorós de recerca. Esperem que aporti al professorat una eina per al canvi i la transformació i, en conseqüència, a la universitat.

FRANCESC IMBERNON
Universitat de Barcelona

I. INTRODUCCIÓ

Una de les idees actualment acceptades dins l'àmbit de la pedagogia universitària és que el model docent o paradigma educatiu que regeix els processos formatius adopta ara una nova i renovada visió sobre l'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació educativa. Des de fa uns anys, la universitat està immersa en un canvi paradigmàtic que posa èmfasi en l'ús de noves metodologies d'ensenyament-aprenentatge. Els mètodes magistrals i expositius de transmissió del coneixement deixen de tenir el protagonisme absolut i s'incorporen metodologies noves que cedeixen el protagonisme a l'alumne i a la participació activa i responsable en el seu propi procés d'aprenentatge. Aquesta nova concepció sobre l'ensenyament i l'aprenentatge ve acompanyada també d'una nova mirada sobre l'avaluació educativa, on destaca la concepció d'una avaluació personalitzada i centrada en l'alumne.

Per tant, una de les eines que ha sorgit els darrers anys és la utilització del portafolis o carpeta. El concepte de portafolis s'empra des de fa molt de temps en diversos àmbits: artistes, fotògrafs o arquitectes han trobat en aquesta alternativa la millor manera de mostrar el seu treball a altres persones (Seldin, 1997). Aquí abordarem els usos dins l'àmbit universitari i, específicament, en la formació i el desenvolupament professional del professor/a.

El portafolis docent, introduït per l'associació canadenca de professors d'universitat (1980), s'ha emprat, habitualment, amb finalitats acreditatives i de certificació de les competències professionals adquirides pel professorat durant un procés formatiu o al llarg de la seva trajectòria professional.

Es aquestes més de dues dècades d'història del portafolis, la concepció sobre el seu ús i la seva finalitat s'han anat ampliant i, actualment, el portafolis docent pot significar una infinitat de coses: des del seu significat original, és a dir, un maletí on es guarden fulls, papers, dibuixos, mapes, en definitiva, el millor del treball d'un artista, fins a convertir-se en un instrument d'un nou professionalisme docent. En l'educació superior s'utilitza tant amb finalitats acreditatives, per a

l'avaluació, selecció i promoció del professorat, com també amb finalitats formatives, per a la millora i el desenvolupament professional de la funció docent.

Aquest text pretén contribuir a enriquir la literatura pedagògica existent sobre l'ús del portafolis docent com a estratègia d'aprenentatge i de desenvolupament professional del professorat universitari novell i convertir-lo en un recurs útil que ajudi el professorat de qualsevol àrea de coneixement a comprendre la filosofia de treball amb aquesta eina docent. No obstant això, creiem que és necessari contextualitzar les idees d'aquest text en les situacions particulars i específiques de la nostra experiència, sigui quina sigui l'àrea de coneixement o l'àmbit científic en el qual desenvolupem la nostra pràctica docent universitària.

Així mateix, aquest quadern s'estructura en quatre grans apartats. En el primer (cap. 3) es presenta una exhaustiva sistematització dels possibles tipus de portafolis docents amb la intenció d'ajudar el professorat universitari que es trobi en la situació d'elaborar-ne un a comprendre la varietat i la riquesa de les conceptualitzacions del portafolis docent en la formació docent universitària. En el segon bloc (cap. 4) s'analitza el potencial del portafolis docent com una eina valuosa per a un nou professionalisme docent orientat a la formació per a una pràctica docent reflexiva. Més concretament, s'analitzen diferents dimensions de la pràctica docent del professorat novell i com ell mateix reflexiona sobre els aspectes més importants de la seva tasca professional. El tercer bloc (cap. 5) se centra en el veritable valor del portafolis docent, és a dir, el seu potencial formatiu i de desenvolupament professional. Per últim, el contingut del quart bloc (cap. 6) presenta algunes idees, suggeriments i orientacions sobre com elaborar un portafolis docent que contribueixi a la millora de la pràctica docent del professorat. S'inclouen també algunes cites o exemples reals, extrets de les entrevistes i de l'anàlisi dels portafolis docents elaborats per alguns professors i professores de la Universitat de Barcelona.

Finalment, cal destacar que gran part dels continguts que es desenvolupen en aquest quadern són fruit del treball de la tesis doctoral presentada per l'autora l'octubre de 2008 i dirigida pel doctor Francesc

Imbernon Muñoz. A ell agraeixo el seu suport, els seus coneixements i el seu entusiasme, amb el que em va acompanyar en aquest treball, així com també agraeixo als professors de la Universitat de Barcelona que, d'una forma molt amable i comprometedora, han compartit amb mi la seva experiència i el seu saber com a professors novells.

2. L'ÚS DEL PORTAFOLIS DOCENT AMB PROFESSORAT NOVELL

En aquest apartat el lector d'aquest quadern sabrà més sobre la recerca que vam dur a terme sobre els portafolis docents elaborats per professors universitaris novells de la Universitat de Barcelona.

Actualment, gairebé tots els departaments i universitats de l'Estat espanyol, amb major o menor grau de formalització, desenvolupen accions i programes d'acompanyament i formació pedagògica inicial. Les formes d'organització, les modalitats de formació i els objectius són diversos. Però moltes d'aquestes propostes formatives inclouen el portafolis docent com a estratègia d'aprenentatge i avaluació.

En la recerca que vam dur a terme i els resultats de la qual presentem parcialment en aquest quadern, el portafolis docent s'analitza com una estratègia formativa i de desenvolupament professional i no com un procés o eina d'acreditació. La nostra recerca vol analitzar si es produeix una millora continuada de la formació docent en el professorat a través de l'ús del portafolis docent com a pràctica formativa, i si possibilita un desenvolupament professional del professorat novell universitari.

Aquí cal aclarir que el concepte de desenvolupament professional és un constructor complex, inclou diversos aspectes de la vida del docent, però en aquest estudi, el nostre punt de vista se centra en la noció de desenvolupament professional de la funció docent, i en una pràctica formativa per a una formació docent reflexiva.

L'escenari de la recerca és el curs de postgrau d'Iniciació a la Docència Universitària organitzat per l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat de Barcelona (UB). En concret, es tractava d'un postgrau dirigit al professorat novell de la UB, procedent de les diferents àrees de coneixement. El curs, de caràcter semipresencial, incloïa la mentorització del novell per part del professorat experimentat. Un dels eixos fonamentals del curs era l'elaboració d'un portafolis, en aquest cas supervisat i compartit amb el professor mentor.

En el procés investigador han participat deu professors/es novells que, en el moment d'iniciar la recollida de dades, havien realitzat el curs de postgrau d'Iniciació a la Docència Universitària en una de les edicions del període 2003-2007. Entre ells, quatre professors novells de la facultat de Pedagogia, un de la facultat de Biologia, un de la facultat de Biblioteconomia, un de la facultat de Psicologia, un de la facultat d'Empresarials, un de la facultat d'Infermeria i un de la facultat de Dret.

Les principals estratègies de recollida d'informació han estat les entrevistes en profunditat i l'anàlisi documental (portafolis docent). En concret, vam realitzar deu entrevistes en profunditat, una a cada professor participant.

L'anàlisi dels portafolis docents es va realitzar tenint en compte dues dimensions generals que, posteriorment, es van desglossar en diverses categories inductives d'anàlisi:

- Ús del portafolis docent: manera de conèixer, comprendre i abordar la tasca d'elaboració del portafolis docent (reflexió sobre la pràctica docent, instrument acreditatiu, eina de treball compartit entre mentor/a i docent novell, document demostratiu de la millora de la docència, retrat de la trajectòria professional, etc.).
- Contingut del portafolis docent: dimensions de la docència i àrees del desenvolupament professional del docent recollits en el portafolis.

Finalment, per garantir l'anonimat, les cites textuais inclouen una referència numèrica amb la qual identifiquem el professor (P1, P2, P3). A més, E significa «entrevista» i PD equival a fragments extrets del text dels portafolis docents analitzats.

3. CONCEPTUALITZACIÓ DEL PORTAFOLIS DOCENT

Una primera aproximació a la literatura acadèmica suggereix diverses definicions del terme «portafolis docent».¹ Per exemple, hi ha un elevat consens a considerar el portafolis com una col·lecció de materials seleccionats amb la intenció d'explicar el rendiment o l'aprenentatge realitzat al llarg d'un procés de formació, reflexionar-hi i avaluar-lo.

Per aprofundir en el seu significat educatiu, prendrem les definicions elaborades pels professors novells i reflexionarem al voltant d'aquestes propostes, identificant diversos tipus de portafolis docents.

3.1. Instrument d'aprenentatge i autoavaluació

Una primera tipologia del portafolis docent ens revela que aquest constitueix una eina o una estratègia que potencia la participació activa i autònoma de l'autor en el seu propi procés d'aprenentatge, impulsa la construcció del coneixement pedagògic i emfatitza la individualització del procés d'aprenentatge-ensenyament del professorat.

Considerem que és una eina d'aprenentatge, ja que el seu valor resideix en les possibilitats que ofereix per contribuir al desenvolupament de la capacitat d'anàlisi-síntesi, la creativitat i el pensament reflexiu i crític, i a la implicació del propi autor en el procés d'aprendre a aprendre i d'avaluació: «Els millors portafolis són els que inclouen no només la documentació de l'ensenyament, sinó també la documentació sobre l'aprenentatge» (Lyons, 1999: 61).

1. A la literatura actual trobem múltiples definicions del portafolis docent i diverses possibilitats sobre la seva elaboració i ús (Shulman, 1999; Corominas, 2000; Fernández March, 2004; Klenowski, 2005; Zubizarreta, 2009; Seldin, Miller, Seldin, 2010). Un breu repàs d'aquestes definicions posen en relleu dues mirades diferents sobre el portafolis docent –la visió processual o formativa i la visió de producte de l'ensenyament– que s'interrelacionen i es complementen dins una mateixa accepció.

D'altra banda, l'autoavaluació és una estratègia per educar en la responsabilitat i per aprendre a valorar i reflexionar sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge individual realitzat pel discent.

Principalment, entre els beneficis que presenta la realització d'una autèntica autoavaluació, destaquem els següents:

- És un dels recursos perquè l'alumne (el professor novell en aquest cas) conegui i prengui plena consciència de quin és el seu progrés individual en el procés d'ensenyament i aprenentatge.
- Ajuda al professorat novell a responsabilitzar-se de les seves activitats, al mateix temps que desenvolupen la capacitat d'autonomia personal i autogestió.
- És una eina que ajuda a aprofundir en un major autoconeixement i comprensió de la pròpia actuació docent.
- És una estratègia que permet al docent conèixer millor, a través de l'anàlisi realitzat sobre la pròpia pràctica docent, quins són els punts forts i dèbils que cal millorar a curt termini respecte dels continguts que es treballen a l'aula, la metodologia utilitzada, els recursos didàctics, etc.
- És una activitat d'aprenentatge que ajuda a reflexionar individualment sobre el procés d'ensenyar.

En definitiva, l'autoavaluació comporta un procés d'aprenentatge genuí, i les fonts d'aquest aprenentatge són, d'una banda, els demés i, d'una altra, un mateix.

3.2. Instrument de reflexió sobre la pràctica docent

Una de les grans virtuts del portafolis docent és l'oportunitat per reflexionar detingudament sobre la pròpia pràctica i filosofia pedagògica. Respecte al concepte de reflexió i pràctica reflexiva, en el portafolis docent volem destacar algunes idees.

En primer lloc, els professors novells perceben els portafolis docents com espais d'autoavaluació i reflexió profunda pel que fa a diversos aspectes de la docència: quin és l'objectiu prioritari d'aprenentatge

per als teus estudiants? Com creus que els estudiants aprenen millor? Com motives els estudiants? Quines activitats es duen a terme a classe? Per què has escollit aquestes activitats i no unes altres? Quines tasques estableixes per avaluar el seu aprenentatge? Com retroalimentes els teus estudiants sobre el seu aprenentatge? Quins són els punts forts i dèbils de la teva docència? Què has après del teu ensenyament i quin tipus de canvi has viscut? Aquests són alguns dels interrogants als quals es pot trobar resposta en un portafolis docent.

En aquest sentit, el portafolis, com a estratègia de formació, és un espai on dipositar, interrogar o valorar evidències i interpretacions relacionades amb l'ensenyament. En el cas dels portafolis docents analitzats, trobem diferents registres narratius que, en general, responen a cinc nivells de reflexió o aprenentatges docents:

- Registre **descriptiu**. El professor novell selecciona i plasma a través de la narrativa aspectes significatius i específics de la seva pràctica docent.
- Registre **analític**. El docent interpreta i intenta comprendre les seves pròpies accions i comportaments docents, atorgant-los un nou sentit i transformant-los segons els nous aprenentatges adquirits durant el curs.
- Registre **crític**. El professor novell intenta avaluar la seva pròpia pràctica docent, identificant punts forts i dèbils de la seva tasca.
- Registre **expressiu**. El relat que realitza el professor novell sobre la seva pròpia pràctica docent és una oportunitat de clarificació o manifestació dels sentiments de l'autor, així com dels pensaments, expectatives o projectes pel que fa a la seva trajectòria personal i professional.
- Registre **pràctic**. Com a conseqüència de l'anàlisi i la reflexió crítica que realitza el docent sobre la seva pròpia pràctica docent, sobre allò que ensenya i com ho ensenya, es proposen o es dissenyen accions futures que promouen el canvi i la millora de la qualitat de la pròpia docència.

En segon lloc, en la percepció del professorat novell, la reflexió sobre la pràctica docent es conceptualitza com una activitat intel·lectual que els

permet justificar a les seves accions docents. És a dir, brinden respostes del tipus: què, com i per què faig el que faig. En conclusió, el portafolis docent contribueix al desenvolupament del pensament crític aplicat a l'ensenyament i d'una pràctica docent reflexiva. Així mateix, la reflexió, en el docent universitari:

- Propicia la capacitat necessària per veure els problemes presents durant l'acte educatiu.
- Proporciona i/o potencia la capacitat de qüestionar situacions educatives, habilitats i estratègies cognitives.
- Permet analitzar la situació per desenvolupar habilitats comunicatives.
- Potencia la capacitat de percebre's a si mateix i als altres.

A partir de la nostra experiència de treball amb els portafolis docents concloem que la reflexió en i sobre l'acció que realitza el docent universitari la podem entendre com una anàlisi profunda que fa el docent de la seva pròpia pràctica, de les característiques de la seva acció i dels processos que personalitzen la seva actuació. Així, el docent novell és com un investigador dins la seva aula, el que l'ajuda a aprendre a diagnosticar la situació de la seva pràctica docent, a conèixer les peculiaritats dels processos d'ensenyament-aprenentatge, les modalitats d'intervenció didàctica, l'especificitat dels processos i els sistemes d'avaluació a la universitat, etc. En definitiva, elaborar el seu portafolis docent serveix al docent de suport per formar una cultura d'organització de la seva pròpia pràctica docent.

D'altra banda, l'elaboració d'un portafolis docent promou el coneixement de la pròpia pràctica docent i, tot i que no és possible generalitzar, permet aprendre i desaprendre a partir de la reflexió que suposa la confecció del portafolis. Realitzant una reflexió descriptiva i analítica sobre el seu propi ensenyament, el professor novell té la llibertat de valorar i potenciar, en actuacions futures, aquells aspectes positius de la seva tasca docent, però també d'autocrítica i reorientació de moltes formes de ser i d'actuar que no resulten tan eficaces a la pràctica del dia a dia a l'aula. Com a conseqüència, aquests aspectes d'aprendre i desaprendre a la pràctica i sobre la pràctica docent demostren la complexitat del seu propi ensenyament i de l'aprenentatge de l'estudiant, i pro-

porciona a un mateix i als lectors la visió que té sobre l'ensenyament i l'aprenentatge a la universitat.

Finalment, la reflexió sobre les pròpies experiències de la pràctica pedagògica i de la trajectòria professional és la font de la construcció del coneixement docent i això es converteix en un vehicle per al desenvolupament personal. El model del portafolis que promou la majoria dels programes de formació docent inicial fomenta la reflexió sobre la pràctica docent individual, i al mateix temps permet a l'autor del treball desenvolupar la capacitat d'«aprendre de l'ensenyament».

Com a resum, volem concloure que la capacitat per exercir una pràctica reflexiva és una habilitat metacognitiva que requereix un procés d'adquisició i consolidació. I el portafolis docent és una eina que afavoreix aquest procés i fa evident aquesta aptitud.

3.3. Instrument de millora de la pràctica docent

Sense cap mena de dubte, la finalitat de l'activitat de reflexió sobre la pròpia pràctica docent és la millora de la qualitat d'aquesta. Així, els portafolis que persegueixen aquesta finalitat són portafolis docents que centren la seva intenció a destacar, a través d'un procés d'autoavaluació i anàlisi de la pròpia experiència docent, tant els principals assoliments i punts forts del treball docent, com aquells aspectes més dèbils o que convé millorar. En aquest sentit, veiem el portafolis docent com una eina que potencia una autoavaluació formativa de la docència. Analitzant i reflexionant sobre allò que ensenya i com ho ensenya, el professor/a novell té l'oportunitat de conscienciar-se i adonar-se de quines són les seves potencialitats i quins són els aspectes que requereixen una millora en les properes actuacions.

En síntesi, podem afirmar que elaborar un portafolis docent confronta el professorat novell amb les seves fortaleses i debilitats, permetent-li focalitzar els seus esforços en una doble direcció: d'una banda, pensar en els canvis necessaris per superar aquestes dificultats, i, de l'altra, potenciar aspectes de millora de la pròpia pràctica docent.

3.4. Instrument d'avaluació i acreditació

El portafolis docent, habitualment, s'ha emprat més amb finalitat acreditativa i de certificació de les competències professionals adquirides pel professorat durant un procés formatiu o al llarg de la seva trajectòria professional.

És ben sabut que el portafolis docent s'elabora en molts casos per exigències professionals. En destaquem alguns exemples concrets. A algunes universitats nord-americanes s'utilitza per a l'acreditació com a professor, al Canadà s'utilitza amb finalitat acreditativa o per accedir a una feina docent i, en molts dels postgraus o programes d'iniciació a la docència universitària que ofereixen els ICE de les universitats de l'Estat espanyol, la dimensió més desenvolupada és la dels processos d'avaluació i acreditació de superació i obtenció del certificat o diploma de graduació del curs de postgrau.

3.5. Instrument de desenvolupament professional del docent

Els portafolis docents enfocats al desenvolupament professional permeten als professors novells considerar la natura complexa del seu ensenyament, proporcionant-los l'oportunitat de reflexionar de forma crítica i valorativa sobre la seva actuació docent, amb la finalitat de fomentar la millora de la qualitat del seu exercici docent i l'aprenentatge de noves i innovadores idees en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Segons Grant i Huebner (1998, a Klenowski, 2004: 37), el portafolis docent, en el context del desenvolupament professional, ha d'acomplir alguns criteris, entre els quals destacarem:

- estar dissenyats per promoure la pràctica reflexiva;
- compartir-se amb els col·legues;
- fomentar la cooperació entre alumnes i professors;
- ser un procés voluntari realitzat pels professors, i que no ha d'ésser emprat amb finalitats valoratives;
- estar recolzats per unes condicions plausibles.

Si transferim aquest llistat de requisits que esmenten Grant i Huebner als nostres models de portafolis docents, constatem que aquests compleixen, al menys, tres. Són portafolis docents que, amb el seu contingut i la seva estructura, demostren que promouen una pràctica reflexiva per part del professorat novell i a més estan dissenyats per fomentar la cooperació entre alumnat (professors novells) i professorat (mentors i el coordinador del curs de postgrau).

D'altra banda, segons Lyons (1999:20), el portafolis docent compleix el següent propòsit fonamental com a bastiment per a una formació docent reflexiva: «En lloc de presentar una sèrie de cursos i diplomes obtinguts amb el propòsit d'exhibir títols i certificats habilitants, el novell se situa al centre del seu propi aprenentatge i, des d'aquí, defineix i defensa l'autoritat d'un títol».

De les paraules d'aquesta autora podem destacar dos aspectes importants que s'evidencien també en el nostre propi estudi:

- el portafolis com a modalitat d'avaluació sumativa d'un període formatiu i d'acreditació de les competències i habilitats professionals;
- el portafolis docent com a vehicle per «legitimar» el desenvolupament personal i professional.

Són dues concepcions d'una mateixa eina que generen certa tensió i defineix aquest recurs didàctic.

3.6. Una història de la tasca docent

Són portafolis docents en què l'autor/a realitza una incursió descriptiva en la seva pròpia pràctica docent. Com ho diu la mateixa tipologia, el resultat és la realització d'una fidel descripció de l'actuació docent, el dia a dia a l'aula, pel que fa a les diferents dimensions que implica la docència universitària: planificació, actuació i avaluació.

Un portafolis d'aquesta mena conté diferents peces separades que poden no tenir gaire significat per si mateixes, però, quan es reuneixen, constitueixen un retrat global de l'ensenyament del professor que ens permet valorar la seva actuació docent i treure'n molta informació pel que fa a:

- la planificació de la docència o de les assignatures impartides (continguts, objectius, estratègies d'ensenyament-aprenentatge aplicades a l'aula, els mètodes d'avaluació, etc.);
- la dimensió emocional i les impressions personals sobre la seva pròpia actuació docent.

3.7. Recull d'evidències

Aquest tipus de portafolis docent es caracteritza per la varietat de materials, documents i evidències que el professor inclou en el seu treball en relació amb l'exercici de la seva funció docent.

Alguns autors (Feixas, 2003) defineix aquest tipus de portafolis com un currículum docent documentat que s'utilitza per millorar i avaluar la qualitat docent.

Segons l'autora, les evidències més habituals que trobem en un portafolis docent són les següents:

Docència	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluacions dels estudiants sobre la docència • Llistat de cursos impartits i del seu contingut • Descripció dels materials del curs • Activitats per a la millora de la docència • Declaracions de col·legues • Innovacions i la seva avaluació • Comentaris d'estudiants sobre el curs • Supervisió de treballs de recerca, tesis i projectes • Exemples de treballs d'estudiants
Investigació	<ul style="list-style-type: none"> • Publicacions relacionades amb la docència • Projectes de millora • Projectes d'innovació docent • Investigacions sobre la docència
Gestió	<ul style="list-style-type: none"> • Llistat de càrrecs docents • Participació en comissions docents • Participació en comissions d'acreditació de titulacions i programes • Coordinació de projectes, programes (pràcticums, universitat empresa, ERASMUS...) • Altres responsabilitats docents
Altres	<ul style="list-style-type: none"> • Formació pedagògica continuada

Quadre 1. El portafolis docent i els tipus d'evidències (Feixas, 2003: 6).

Pel que fa a la nostra experiència particular, trobem en aquesta tipologia dos models diferents: per una banda, els portafolis docents en què el professor selecciona, organitza i presenta aquelles evidències que acrediten la seva professionalitat, la seva competència docent i els assoliments aconseguits a la seva activitat professional i, per una altra, els portafolis docents que són una mera acumulació o compilació exhaustiva de documents i materials sobre l'efectivitat de l'ensenyament universitari en general i de la pròpia pràctica docent en particular.

3.8. Reflex de la identitat docent

El tema de la identitat docent es refereix a com els docents viuen subjectivament la seva feina i a quins són els factors de satisfacció i insatisfacció. Així mateix, guarda relació amb la diversitat de les seves identitats professionals i amb la percepció de l'ofici per part dels docents i de la societat. La identitat docent és tant l'experiència personal com el paper que li és reconegut en una societat.

La identitat professional docent es presenta, doncs, amb una part comuna a tots els docents i una part específica, en part individual i en part lligada als contextos diferencials de treball. Es tracta d'una construcció individual referida a la història del docent i a les seves característiques socials, però també d'una construcció col·lectiva vinculada al context en què treballa el docent (Vallant, 2007).

Des de la nostra experiència, podem afirmar que una de les eines que reflexa la identitat docent del professorat novell és el portafolis docent. En la percepció dels professors entrevistats, el portafolis ofereix o plasma les següents preguntes a l'autor que l'elabora:

EP7: «Diguem que primer m'ajuda a prendre consciència de qui sóc jo...; és a dir, és la primera pregunta o primera resposta que em planteja el portafolis docent. Em posiciona davant d'un mirall o una pàgina en blanc i m'obliga a parar-me davant del cercle ràpid que són les classes, la docència, la universitat, les publicacions, les acreditacions, etc., i m'obliga a prendre consciència d'això. És un punt a favor. Un altre aspecte que afavoreix el portafolis docent és que delimita, m'ajuda

a saber fins a on arribo, què faig, què no faig, què em falta, què no em falta. Perquè, quan un plasma el que està fent i com ho està fent, veu una pissarra, una constel·lació d'estels en la qual hi ha un a la dreta i no a l'esquerra, un a dalt o a baix, és a dir, veig buits, veig qui sóc i quanta força poso a les relacions socials o quant d'èmfasi poso en ser afectuós amb l'altre, i això m'ajuda a delimitar-me, saber qui sóc i com sóc respecte a l'altre... Això m'ajuda bastant».

3.9. Valoració de la funció docent

La docència i la recerca són dos aspectes bàsics de la universitat i del professorat universitari. Tot i que ambdues constitueixen criteris rellevants per determinar l'eficiència en el desenvolupament de l'activitat professional, és diferent el seu reconeixement real i la valorització que s'atribueix a cadascuna. Per exemple, molts professors novells accedeixen a la universitat per la via de la recerca, és a dir, comencen a col·laborar a la universitat participant en projectes de recerca, ja sigui com a alumnes de doctorat o com a becaris de col·laboració adscrits a un projecte concret. Molts d'ells han iniciat la trajectòria professional a la universitat per la línia de la recerca i, com a conseqüència, allò que més han valorat ha estat la recerca, mentre que la docència era un aspecte més en la carrera universitària el qual, en certa manera, negligien. Aquí és on el curs de postgrau d'iniciació a la docència universitària, juntament amb el portafolis docent, ha tingut la seva importància a l'hora de valorar la docència.

3.10. Trajectòria professional

Els portafolis docents que s'inclouen en aquesta categoria s'inicien amb una descripció detallada del camí seguit pels professors novells des dels inicis de la seva trajectòria docent fins a l'actualitat. És interessant destacar com la majoria d'ells recorden la conjuntura que els ha encaminat a la docència universitària. Així mateix, es reflexiona sobre els inicis en la carrera docent i sobre els primers contactes i moments viscuts en el context dels departaments als que estan adscrits.

Podríem dir que aquest tipus de portafolis docent és un retrat fidel de l'etapa de socialització professional que travessen els professors no-

vells com a primera etapa del desenvolupament professional de la seva carrera acadèmica.

En síntesi, en la nostra experiència, l'anàlisi realitzat i les dades obtingudes originen una nova concepció o significat del portafolis docent: el procés formal i dinàmic pel qual els professors novells recopilen dades i evidències sobre la seva pròpia pràctica docent i sobre la seva trajectòria professional, organitzades i elaborades o escrites per ells mateixos, mitjançant un procés de reflexió crítica i valorativa. En aquest sentit, el portafolis docent constitueix una potent eina d'avaluació formativa, dirigida a millorar i innovar la pròpia pràctica docent a través d'un procés d'autoavaluació i autodescobriment.

Com a conclusió, a la figura 1 sistematitzem allò que és un portafolis docent, tal com es desprèn de l'anàlisi descriptiva i interpretativa de les definicions i les descripcions que expressen els professors novells.

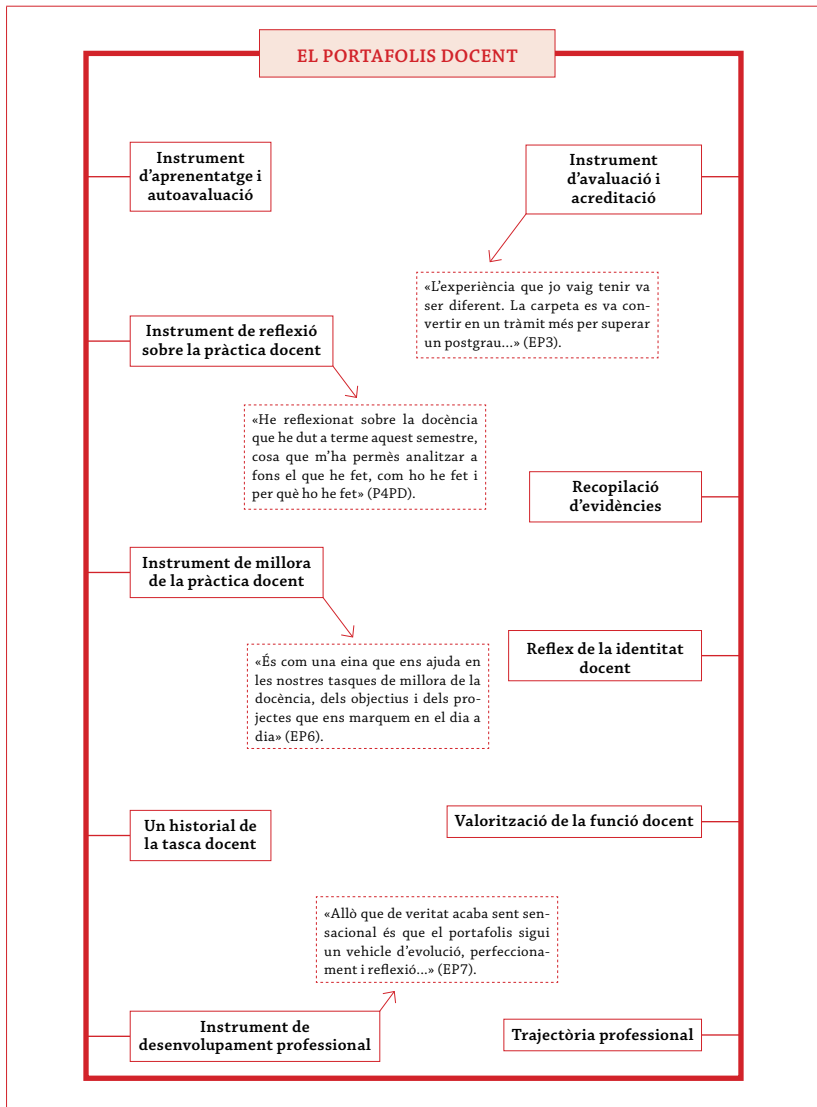

Figura 1. Conceptualització del portafolis docent des de la percepció del professorat universitari novell.

4. EL PORTAFOLIS DOCENT I LA REFLEXIÓ PEDAGÒGICA

El portafolis docent, com ja hem senyalat, brinda al professorat l'oportunitat de reflexionar sobre diversos aspectes de la seva pràctica docent. Als portafolis docents analitzats es descriu i es reflexiona àmpliament sobre aspectes relatius a la planificació docent, a les metodologies didàctiques, al procés i a les estratègies d'avaluació de l'aprenentatge, a la tutoria i als recursos docents, a la millora del model personal d'ensenyament: punts forts, punts dèbils i altres aspectes que voldrien canviar o millorar respecte a la pròpia actuació docent. A continuació desenvolupem cadascun dels aspectes enumerats.

4.1. Disseny, continguts i organització curricular

El portafolis docent brinda als professors novells un espai per descriure el procés de l'organització de la docència, el disseny, la planificació i la programació de les assignatures impartides i per realitzar una anàlisi reflexiva sobre el procés de realització dels programes de les assignatures, sobre la implicació en el disseny de les assignatures impartides. En aquest sentit, les referències a aquestes dimensions d'anàlisi sobre la planificació docent són freqüents. I les idees clarament destacables s'agruparien en les categories següents:

La importància de la planificació docent o del disseny del pla docent

Respecte a això, les reflexions més significatives es refereixen al per què d'aquest gran interès, als motius que justifiquen la necessitat d'una bona planificació en la docència. Les respostes són les següents afirmacions dels professors novells:

La fase de la planificació docent és summament important per al procés d'ensenyament-aprenentatge «ja que permet una primera aproximació reflexiva a l'assignatura i als principals components del currículum (objectius d'aprenentatge, finalitat de l'ensenyament, estratègies, recursos...)» (P2PD).

«El disseny del pla docent va ser una tasca importantíssima perquè havia de ser la guia de l'estudiant i, per tant, devia mostrar amb exacti-

tud i claredat tot el que jo pretenia desenvolupar juntament amb els alumnes al llarg del semestre» (P4PD).

Característiques rellevants del disseny del pla docent

Analitzant amb deteniment les reflexions que el professorat novell realitza sobre el procés d'elaboració dels propis programes de les assignatures impartides, destaquem les següents idees rellevants:

- El programa de l'assignatura es dona a conèixer als alumnes el primer dia de classe.
- Els objectius planificats són molt genèrics i el procés de planificació s'emmarca dins un model d'ensenyament-aprenentatge conductista, «entenent la formació com un procés estàtic i predicible que es reflexa en una formulació d'objectius concreta, unívoca, precisa i conductual» (P2PD).
- La selecció i l'organització curricular es guien pel principi de la transferibilitat dels continguts i de la utilitat professional.
- La falta de correlació entre objectius, continguts i el sistema d'avaluació del procés d'aprenentatge, com un dels problemes principals o punts dèbils del pla docent actual.
- Els plans docents estan sobrecarregats de continguts temàtics inabastables en el temps disponible.
- El paper «inactiu» o la falta de participació d'alguns professors nous en l'elaboració i el disseny del programa.
- La falta d'interès en els departaments per coordinar els plans docents de totes les assignatures, com a mínim amb les assignatures similars.

Suggeriments i propostes de millora del pla docent

- La conveniència d'un disseny flexible que s'adapti a les circumstàncies del moment, és a dir, a les necessitats, interessos i experiències dels alumnes. La consideració de la formació prèvia dels alumnes.
- La importància de l'actualització del pla docent a la pàgina web de la UB d'un curs a un altre per ajudar als estudiants en la matrícula.
- L'elaboració del pla docent segons les recomanacions del Procés de Bolonya.

- L'harmonització entre diferents assignatures i el coneixement de la globalitat del pla d'estudis de la facultat. La necessitat d'una planificació coordinada i coherent amb el pla d'estudis de la carrera i del departament.

4.2. Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

Respecte a la metodologia didàctica emprada pel professorat novell en la seva pròpia pràctica docent, constatem que aquesta es defineix, bàsicament, per la combinació de la classe magistral amb altres estratègies didàctiques que se centren en la participació activa de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge.

Pel que fa a la classe magistral, les afirmacions, els comentaris i les reflexions realitzades pels docents novells ens fan evidenciar que segueix sent el mètode docent d'ús més ampli dins l'ensenyament universitari. No obstant això, és un mètode docent més propi del paradigma tradicional de l'ensenyament, però els docents no consideren que sigui un mètode inadequat o antiquat; la inadequació radica bàsicament en la forma com s'utilitza i en el propòsit per al qual s'empra.

En la seva pràctica docent, bàsicament, recorren a aquesta metodologia d'ensenyament quan la finalitat de la sessió és la d'explicar conceptes, idees, teories, esquemes conceptuals, sintetitzar o sistematitzar, transferir els coneixements a altres situacions diferents de les analitzades i cada vegada que l'explicació és vàlida per a tot el grup.

En segon lloc, evidenciar que l'Espai Europeu d'Educació Superior i els crèdits ECTS fan necessària la posada en marxa d'altres metodologies didàctiques a més de la sessió magistral. La clau està en conèixer les diverses metodologies actives que es poden posar al servei de l'aprenentatge dels alumnes i apostar per un ensenyament centrat en l'adquisició de competències i habilitats, no només en la transmissió de continguts.

D'altra banda, la utilització de noves metodologies pedagògiques fa també referència a la incorporació de les TIC com a recurs per potenciar l'aprenentatge. En aquest sentit, és evident la incorporació a l'ensensa-

ment universitari i a la pràctica docent del professorat novell d'estratègies de participació activa de l'alumnat i de metodologies innovadores que potencien el treball autònom de l'estudiant. Entre les estratègies i les tècniques activoparticipatives a les quals al·ludeixen els docents novells destaquem: activitats pràctiques de caràcter deductiu i inductiu, debats en grups, preguntes *flash*, estudis de casos, jocs de rol, sessions de *webquest* i *wikis*, etc.

4.3. Avaluació

L'avaluació de l'aprenentatge de l'alumne permet valorar el nivell de coneixements i habilitats aconseguides pels alumnes, és a dir, en quina mida han aconseguit els objectius de la matèria.

Al mateix temps, l'avaluació pot facilitar al professorat informació rellevant i necessària per valorar l'eficàcia dels procediments que s'han utilitzat en la docència amb la finalitat de modificar-los, millorar-los i actualitzar-los si és necessari, per a les properes actuacions.

En resum, de l'anàlisi que realitzem de les reflexions del professorat novell respecte al tema de l'avaluació a la seva docència, destaquem una sèrie d'idees compartides, que agrupem en els punts següents:

Característiques de la nova perspectiva de l'avaluació

Segons les noves recomanacions o característiques de la perspectiva actual de l'avaluació, personalitzada i centrada en l'alumne, s'evidencien les següents idees interessants:

- La necessitat de definir unes activitats avaluadores que tinguin en compte diverses estratègies alternatives i innovadores que permetin avaluar no només l'adquisició de continguts, sinó també determinades habilitats o actituds: saber, saber fer, saber estar i saber ser. Dit d'una altra manera, la necessitat de posar en pràctica una avaluació holística: avaluació de competències, conceptes, procediments i actituds.

- En aquest context, l'avaluació ha de ser contínua i formativa, encaminada a valorar les diverses activitats que l'alumne realitza al llarg del curs acadèmic o al llarg d'una assignatura en concret, i a proporcionar-li el *feedback* que necessita per continuar desenvolupant-se.
- La importància d'una avaluació coherent amb els continguts, la metodologia i les activitats realitzades a classe («Digues-me com ensenyes i et diré com avalues»):

«Un bon docent no només ha de preparar activitats relacionades amb els objectius establerts i amb els continguts planificats sinó que també ha d'establir un sistema d'avaluació que sigui realista amb el treball realitzat a l'aula tant per part del docent com per part de l'alumnat. És a dir, l'avaluació del procés d'aprenentatge ha de valorar els objectius aconseguits per cada alumne en funció de les eines que el propi docent ha posat a disposició de l'alumne durant el procés esmentat» (P8PD).

- La defensa de la idea de la participació activa de l'alumnat en l'elecció del sistema d'avaluació, explicitant i negociant amb ell a l'inici del curs el sistema d'avaluació que s'aplicarà.

Sistemes i eines d'avaluació

En concret, per a l'avaluació dels aprenentatges adquirits pels seus alumnes, de forma gairebé unànime, el professorat novell empra les següents vies d'avaluació:

- Avaluació **continuada o formativa**. S'entén l'avaluació com una acció educativa continuada al llarg de tot el procés educatiu. Podem dir que l'avaluació contínua, a més de determinar el nivell d'assoliment de les intencions educatives proposades, ha d'acomplir altres funcions importants: constatar el progrés de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge; la millora de la pràctica educativa com a objectiu bàsic de tot ensenyant, i fer conscient i participi l'estudiant del seu procés de consecució progressiva del coneixement. I a la pràctica educativa, els sistemes i els instruments d'avaluació poden ser diversos: la participació en activitats, les pràctiques, els treballs presentats relacionats amb els continguts de l'assignatura, els exàmens, l'elaboració d'una carpeta d'aprenentatge i altres.
- Avaluació **única**. En cas que un estudiant manifesti que no pot aconseguir els requisits d'una avaluació continuada, tindrà dret a una

avaluació única que consisteix en un examen o prova final sobre els continguts representatius de l'assignatura.

Tipus d'avaluació

L'avaluació continuada o formativa està formada per tres moments que es dilueixen i s'entremesclen: avaluació inicial, avaluació de procés i avaluació final, sumativa o de producte. L'avaluació inicial suposa determinar la situació dels estudiants abans d'iniciar un procés d'ensenyament i aprenentatge i realitzar un diagnòstic inicial del coneixement que tenen aquests. L'avaluació de procés és un tipus d'avaluació integrada en el propi procés d'ensenyament i aprenentatge i aconsegueix una doble finalitat: informativa i regulativa/autoregulativa i té com a objectiu prioritari aconseguir informació i valorar-la (tant per part de l'alumne com per part del professor) per adaptar el procés d'ensenyament-aprenentatge a la dinàmica i les necessitats d'ambdós. I per últim, l'avaluació final o sumativa té l'objectiu d'aconseguir informació sobre el nivell de competència personal que han assolit els estudiants en finalitzar una seqüència d'ensenyament i aprenentatge.

P8PD: «Considero que l'avaluació de qualsevol procés d'aprenentatge-ensenyament que es realitzi en el marc d'una universitat ha de combinar activitats d'avaluació de tipus inicial o diagnòstica (per determinar el punt de partida de l'alumne al començament del procés), formatives (realitzades durant el propi procés d'ensenyament-aprenentatge per determinar els progressos i dificultats dels alumnes) i sumatives (al final del procés, per determinar quin ha estat el nivell d'assimilació dels estudiants, fins a quin punt s'han assolit els objectius establerts i permetre l'acreditació dels alumnes que la superin satisfactoriament). Qualsevol sistema d'avaluació que no tingui en compte aquestes tres formes diferents de diagnosticar i avaluar serà, des del meu punt de vista, incomplet».

4.4. Tutoria

En l'actual context universitari en què el professor actua com a mediador o guia de l'aprenentatge de l'alumne, procurant que sigui cada cop més autònom i actiu, cobra especial rellevància la tutoria i l'assessorament.

La tutoria afavoreix les relacions professor-alumne i pot ser entesa tant com atenció personalitzada a l'estudiant amb la finalitat d'orientar-lo, informar-lo, donar-li suport o guiar-lo en el transcurs de la seva etapa universitària, com amb funcions de seguiment i avaluació del propi desenvolupament de l'alumne per part del professor.

D'aquesta manera, com a docents universitaris, ens preguntem: què succeeix a la universitat? Què representa la tutoria en aquest nivell educatiu? Està instaurada entre el professorat universitari? Quines modalitats existeixen?

Potser les respostes a aquests interrogants les podem trobar en les afirmacions i els discursos del professorat novell sobre el tema de la tutoria a l'ensenyament universitari. En aquest sentit, agrupem les idees essencials, extretes del procés d'anàlisi dels significats que ells atribueixen a aquesta vessant de la pràctica docent, en les següents categories:

Consideracions generals sobre la tutoria

Enumerem a continuació algunes de les constatacions més significatives que destaquem en la percepció del professorat novell:

- La funció de la tutoria s'ha de plantejar com a recurs per afavorir la millora de l'ensenyament i l'aprenentatge.
- La funció de la tutoria s'ha de reforçar en el futur pròxim: «La importància de la funció de la tutoria es veurà reforçada en els propers anys a causa de la importància que se li atorga en la planificació de l'Espai Europeu d'Educació Superior» (P8PD).
- La tutoria, com altres vessants de l'ensenyament universitari, «es veu summament perjudicada per la massificació i potser sigui la vessant de l'activitat docent de la qual és més difícil aportar evidències. És impossible atendre i autoritzar bé els teus alumnes quan no disposes del temps necessari per preparar-te com a tutor i, sobretot, per escoltar els teus alumnes» (P8PD).
- La necessitat d'augmentar les hores de tutoria, ja que «una hora d'atenció als estudiants és molt poc, sobretot tenint present que sovint durant aquesta hora els estudiants tenen altres assignatures» (P6PD).

- Els alumnes que acudeixen a la tutoria obtenen un major rendiment mentre que els que no fan ús de l'hora d'atenció als estudiants tenen més dificultats per superar l'assignatura.
- El tema de les tutories desperta reticència per part d'alguns docents universitaris a exercir com a tutor. L'explicació la podem trobar en la següent afirmació d'un professor novell:

«De fet, em segueix semblant estrany que part del professorat de la nostra universitat segueixi sent tan reticent a exercir com a tutor (no tant a figurar en les llistes de tutors oficials), quan a les universitats anglosaxones, reconegudes internacionalment com de gran qualitat, el seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumnat a través de les tutories i els seminaris representen un paper fonamental. L'explicació a aquesta reticència a actuar com a tutor, des del meu punt de vista, s'explica pel fet que tot i que les universitats són considerades tant institucions d'ensenyament com de recerca, el professorat universitari segueix sent vist, tant pels altres com per ell mateix, més com un especialista d'un camp disciplinar o de recerca que com un docent» (PDP5).

- La participació dels alumnes a les classes de tutoria és insatisfactòria. És a dir, durant el transcurs del curs acadèmic, els alumnes acudeixen amb poca freqüència a les classes de tutoria.
- I finalment, es destaca la idea de la dimensió personal de la tutoria, de la implicació emocional amb els alumnes.

Típus de tutoria

La literatura sobre el tema ens mostra que la tutoria pot ser tan àmplia i diversificada com es vulgui, però més que detenir-nos en abordar la seva conceptualització, preferim recolzar-nos en les propostes dels docents novells entrevistats sobre les opcions de la seva pròpia intervenció a la tutoria. En aquest sentit, distingim:

- Tutories de **caràcter individual presencial**. A les tutories individuals, normalment de caràcter optatiu, s'intenten solucionar els següents aspectes:
 - Aclarir dubtes sobre la realització dels treballs i les activitats per a l'avaluació contínua.

- Realitzar, per petició d'alguns estudiants, un seguiment constant de l'elaboració dels treballs sol·licitats per a l'avaluació de l'assignatura.
- Aclarir alguns continguts de l'assignatura impartida, etc.
- Tutories **individuals no presencials**. Aquest és el tipus de tutoria més freqüent al qual acudeixen els estudiants i el realitzen via correu electrònic, en la majoria de casos i, molt de tant en tant, via el debat al fòrum de l'assignatura. El correu electrònic és, avui dia, el mitjà més còmode per a la realització de preguntes puntuals de l'estudiant, relacionades sobretot amb aspectes formals de l'assignatura.
- Tutories de **caràcter grupal**. Aquest tipus de tutoria es realitza sobretot al principi de l'assignatura i té com a «objectiu fonamental conèixer l'alumnat i establir els criteris del treball en grup que havien de realitzar durant el semestre...» (PDP3).
- La tutoria **entre iguals** o **peer tutoring**. Els antecedents se situen a l'ensenyament mutu, iniciat per Lancaster i aplicat recentment a diverses experiències. Aquesta modalitat té una gran aplicació a moltes universitats anglosaxones, gràcies al nivell de comunicació i al grau d'empatia que s'assoleix entre iguals.

«D'altra banda, a les diferents activitats que desenvolupo a classe, m'agrada posar en pràctica la tutoria entre iguals i que siguin els propis alumnes els que comentin els exercicis i comentaris dels seus companys. Crec que l'intercanvi és molt enriquidor i que és un bon mètode d'aprenentatge perquè els alumnes no reben de la mateixa manera un comentari d'un professor que un comentari d'un company» (PDP3).

- La tutoria **formativa** o **continua**, és a dir, breus sessions de tutoria dins la classe.

«Durant el disseny de l'assignatura i després, veient la demanda dels alumnes, vaig veure important tractar de fer a classe una breu sessió de tutoria (el temps dedicat era aproximadament de 15 minuts), per aclarir qüestions i problemes no tant personals, sinó generals del grup, aquells aspectes que afectaven a tota la classe i que era important tractar» (PDP4).

4.5. Recursos per a l'ensenyament

Les darreres dècades, l'ensenyament ha patit un canvi significatiu no només pel que fa a la seva reforma de mètodes, continguts i estratègies docents, sinó també dels recursos didàctics que el professor ha tingut a la seva disposició per desenvolupar la seva activitat docent. Si fins fa relativament poc temps, els mitjans que usualment mobilitzava el professor en l'ensenyament eren diverses variacions de material imprès i algunes diapositives i transparències per a retroprojector. Actualment, aquests s'han ampliat amb els vídeos, les presentacions col·lectives informatitzades, les xarxes de comunicació o les videoconferències.

A continuació, amb la següent figura, ens proposem evidenciar d'una manera sistemàtica els recursos docents als que més al·ludeixen els professors en la seva pràctica docent:

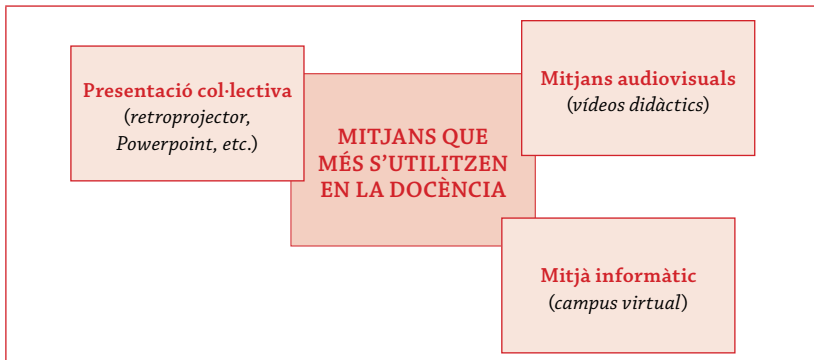

Figura 2: Els tipus de recursos didàctics emprats en la pràctica docent universitària.

5. EL PORTAFOLIS DOCENT PER A LA FORMACIÓ I EL DESENVOLUPAMENT PROFESSIONAL

Conceptualitzar i caracteritzar el portafolis docent en el primer bloc d'aquest quadern ens remet a un altre aspecte important: la seva finalitat i les seves possibilitats d'ús. En síntesi, constatem que existeixen diversos tipus de portafolis docents emprats per a diferents propòsits: avaluació, millora de l'ensenyament, valoració i promoció, formació i desenvolupament professional.

Tal com hem esmentat, és més que conegut que el portafolis docent s'elabora en molts casos per exigències professionals, utilitzant-se amb finalitats acreditatives o per accedir a un càrrec docent. Tot i així, en un context universitari, en el qual el professorat s'habitua al fet que s'avalui i es valori com a mèrit únicament la recerca, trobem experiències en l'ús del portafolis docent que introdueixen criteris per acreditar també la qualitat de la docència. Totes aquestes experiències dins l'àmbit universitari² aborden el portafolis docent com una forma alternativa d'avaluació de la docència que estimula la reflexió sobre allò que es fa, per què es fa i com es fa a la pràctica docent i la millora de la qualitat docent i del desenvolupament professional dels professors.

En aquest punt, voldríem referir-nos de manera explícita als principals assoliments o àmbits d'impacte formatiu dels portafolis docents.

5.1. Coneixements professionals adquirits

La nostra experiència amb els portafolis docents mostra que el portafolis pot convertir-se en una eina que facilita l'adquisició de diferents tipus de coneixements i habilitats relacionats amb l'ensenyament. Els processos de reflexió que suscita l'elaboració del portafolis permeten reconstruir, d'una manera integrada, diferents parcel·les del saber docent.

2. Entre les experiències més conegudes de l'Estat espanyol, per evidenciar-ne algunes d'elles, destaquem la de la Universitat Politècnica de Catalunya, la de la Universitat Politècnica Valenciana i la de la Universitat de Barcelona.

Segons van manifestar els professors novells, la participació en una experiència de portafolis els havia ajudat a adquirir un coneixement pedagògic general i un major domini de les matèries d'ensenyament, a repensar noves maneres d'ensenyar les seves disciplines i a assolir una comprensió més ajustada de les necessitats i característiques reals de l'aprenentatge de l'alumnat universitari. No obstant això, els coneixements adquirits pel professorat novell fan referència als següents sistemes del coneixement docent:

- coneixement pedagògic general (principis genèrics d'ensenyament, teories de l'aprenentatge i la instrucció, estratègies i tècniques didàctiques, etc.);
- coneixement de la matèria o del contingut que cal ensenyar (coneixement dels continguts d'una àrea disciplinar i les possibles formes d'organitzar aquest contingut);
- coneixement didàctic del contingut (coneixement sobre les estratègies efectives per ensenyar la matèria; formes de representar i transmetre el contingut);
- coneixement dels estudiants (comprensió dels principis d'aprenentatge dels alumnes, de les seves actituds, interessos i motivacions).

És oportú senyalar que el portafolis docent facilita una pedagogia constructivista per al docent novell que l'elabora, doncs en la construcció dels seus coneixements pedagògics intervenen alguns dels principis més significatius del model d'aprenentatge constructivista. Aquests fan referència a:

- **Coneixement previ.** La perspectiva constructivista contempla la possibilitat d'implicació activa del docent en l'aprenentatge dels seus coneixements pedagògics, atorgant-los significats, i aquesta classe d'ensenyament persegueix que el docent pugui analitzar, investigar, col·laborar, compartir, construir i generar basant-se en el que ja sap sobre l'ensenyament universitari i la pròpia pràctica docent.
- **Aprenentatge contextual.** Els coneixements pedagògics adquirits pel professor novell tenen significats perquè s'estableixen en relació amb el context, és a dir, amb la pròpia pràctica docent i l'escenari de

la seva tasca professional. Els coneixements pedagògics adquirits en el procés d'elaboració i ús del portafolis docent, conjuntament amb el curs de postgrau cursat, li permet entendre i desenvolupar millor la seva pràctica docent.

- **Aprenentatge col·laboratiu.** El portafolis docent s'elabora en un entorn col·laboratiu amb diverses funcions per a la interacció i la construcció del coneixement de forma cooperativa. L'elaboració del portafolis docent ha estat per tant un procés col·laboratiu que ha implicat pràctiques de tutoria i converses sobre el tema tant amb la coordinadora del curs com, sobretot, amb el professor mentor, guia i acompanyant en el procés d'aprenentatge i confecció del portafolis del professor novell.
- **Ús del coneixement.** Els coneixements pedagògics que el docent novell adquireix són funcionals i tenen utilitat, ja que els pot transferir a altres contextos, en aquest cas, en la seva pràctica docent. Com a exemple concret, recordem que els coneixements sobre l'avaluació contínua a través de la carpeta d'aprenentatge o portafolis de l'estudiant han tingut una utilitat i funcionalitat específica, en el sentit que molts dels professors novells han transferit els aprenentatges adquirits en el programa a la seva pràctica docent, al treball amb els seus estudiants.

Finalment, destaquem o reiterem l'articulació de diferents sabers professionals al voltant de l'elaboració del portafolis; una experiència d'aprenentatge que se sustenta en la pedagogia constructivista. En definitiva, i parafrasejant a Lyons (1999: 80-81), coincidim en considerar que «la confecció del portafolis per documentar el creixement i el desenvolupament professional permet als docents viure la complexitat d'una pedagogia constructivista. Els fa participar en un procés obert que els impulsa a reconsiderar els seus propis coneixements i expressar-los d'una manera significativa per a ells mateixos».

5.2. Competències i capacitats desenvolupades

L'ús dels portafolis docents sembla tenir un impacte positiu respecte a l'aprenentatge i la consolidació de diferents competències³ i capacitats de tipus intel·lectual o professional del professorat. La conclusió és que els docents novells s'han recolzat en actituds professionals a l'hora de fer la seva tasca, desenvolupant estratègies de pensament reflexiu i d'autoavaluació crítica i valorativa aplicades al propi ensenyament. Més concretament, els resultats d'aprenentatges inclouen, entre altres, els següents aspectes:

- desenvolupament de la capacitat i el pensament reflexiu;
- capacitat d'autoavaluació amb finalitats de planificació i millora permanent;
- capacitats intel·lectuals d'ordre superior: anàlisi, síntesi, autoobservació, capacitats metacognitives, etc.;
- amplitud de les competències professionals en els àmbits: saber, saber fer i saber ser;
- capacitats organitzatives i de presa de decisions respecte a la tasca docent;
- professionalisme docent incrementat, etc.

Per acabar, cal evidenciar que totes les competències o capacitats que acabem de descobrir es relacionen entre elles i per això, en la figura 3, intentem mostrar un model integrador de les competències i les capacitats esmentades.

3. El concepte s'inclou en totes les modalitats i nivells de la tasca pedagògica. Des del nostre punt de vista i en aquest context concret, el concepte de competència està més a prop de «capacitat» que d'«habilitat», en la mesura en què es tracta de la potencialitat d'actuar davant de situacions diverses que es presenten en la pràctica professional, posant a contribució les tres dimensions del saber, ben conegudes: coneixements, habilitats i actituds; així mateix, les competències actualitzen les capacitats davant d'una situació i moment concret.

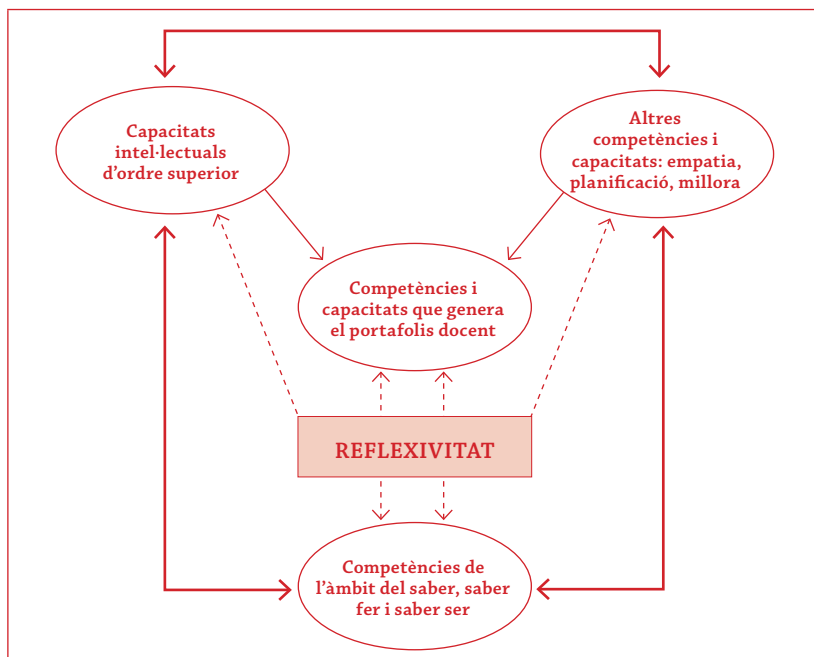

Figura 3: Model integrador de les competències i capacitats que genera el portafolis docent.

5.3. Necessitats i inquietuds del professor novell sobre la tasca docent

Els resultats de l'experiència amb els professors novells universitaris ens ha posat de manifest que les necessitats que habitualment plantejgen aquests professors se circumscriuen dins l'àmbit de la formació i el desenvolupament professional i dins l'àmbit de la pràctica docent o de la tasca professional en el dia a dia en el treball amb els estudiants.

En primer lloc, destaquem les necessitats que tenen els docents respecte al seu propi procés de formació i desenvolupament professional. De l'anàlisi transversal de totes les respostes i les afirmacions del professorat entrevistat, es destaca la idea unànimement compartida de la necessitat d'una estabilitat professional dins la universitat:

EP5: «Les meves metes professionals serien aconseguir una estabilitat dins la universitat i m'hi dirigeixo. Això seria la meva meta professi-

onal, però bé, la situació és molt complexa i també, com estic amb un peu fora, no he de mirar necessàriament en una sola direcció... però m'agradaria ser una persona autosuficient econòmicament gràcies a la universitat, és a dir, m'agradaria poder viure de la universitat».

La possibilitat d'aconseguir una certa estabilitat dins del món de l'ensenyament universitari comporta una sèrie de repercussions positives. Entre elles destaquem la motivació per una major i millor dedicació a la pràctica docent i l'oportunitat de mostrar la vocació que hom té per a la docència universitària.

D'altra banda, vinculat a aquests aspectes de formació i desenvolupament professional, constatem que els professors novells que inicien la seva carrera docent a la universitat necessiten orientació i suport per part dels professors experimentats i, per això, manifesten molt d'interès pel treball en equip o el treball col·laboratiu. Els professors novells no demanen cursos estàndards, lineals i enfocats a tractar nocions generals relacionades amb la pedagogia universitària. Establir el que avui dia denominem «comunitats de pràctica» o d'aprenentatge en les quals s'integri la complexitat i la riquesa de les situacions d'ensenyament i aprenentatge constitueix una inquietud professional sentida i present en molts dels docents novells que han participat en aquest estudi. Superar la cultura individualista i l'aïllament pedagògic com una forma de treballar a la universitat, i apropar-se a altres formes de treball més col·laboratives, representa un repte i una necessitat per a tots els professionals de l'educació i, com és evident, també per als professors incorporats recentment a la vida universitària.

En segon lloc, respecte a les inquietuds o interessos relacionats amb el propi treball, és a dir, amb la pràctica del dia a dia en la docència, destaquem una infinitat de problemes rellevants. Tinguem present que, d'alguna manera, els professors del nostre context tenen una experiència d'un màxim de tres anys de docència universitària i, en molts casos, ningú no els ha ensenyat com impartir una classe. Per tant, diversos aspectes relacionats amb la funció docent apareixen com carències o inquietuds que ostenten els professors novells. Als docents novells els inquieten els aspectes relacionats amb la tutoria acadèmica, les relacions interpersonals amb l'alumnat i, finalment, poder replantejar les assignatures impartides (continguts, metodologia docent, etc.) ba-

sant-se en les recomanacions del procés de construcció de l'Espai Europeu d'Educació Superior (la reforma Bolonya).

A continuació, sintetitzem les principals necessitats i inquietuds detectades, que hem organitzat segons les dimensions senyalades.

Principals necessitats i inquietuds sobre la tasca docent	
El procés de formació i desenvolupament professional	<ul style="list-style-type: none"> • Estabilitat professional dins la universitat. • Finalització del procés de formació doctoral. • Formació permanent dins l'àmbit de la didàctica i la pedagogia: ampliació dels coneixements docents. • Participació i integració en els grups d'innovació docent de la UB. • Impartir activitats formatives (xerrades, seminaris, tallers) en altres àmbits de coneixement. • Més experiència o pràctica en la docència universitària. • Treball col·laboratiu i accions de col·laboració i intercanvi. • Establir xarxes de treball o crear espais formatius relacionats amb la pràctica de l'aula. • Promoure el <i>mentoring</i> dins l'àmbit de la docència.
La pràctica docent	<ul style="list-style-type: none"> • Aconseguir projectes d'innovació docent (PMID, MQD...) finançats. • Estimular els alumnes a fer-se preguntes intel·ligents. • Millorar els processos de treball en grup dels estudiants. • Treballar més les tècniques de participació activa dels estudiants. • Transmetre als estudiants i assolir l'objectiu de la transferibilitat dels coneixements adquirits durant la carrera en l'experiència professional i en el món laboral. • Potenciar la reflexió dels alumnes en els treballs autònoms. • Implementar les recomanacions del procés de Bolonya en la pràctica docent. • Millorar i actualitzar els continguts de la matèria i dels materials docents elaborats. • Potenciar la tutoria. • Crear i mantenir un clima de comunicació o treball molt motivador.

5.4. Promoció i gestió de la qualitat a la docència universitària

Parlar del que significa una docència de qualitat no és una tasca gens fàcil i és potser una mica pretensiosa, ja que el concepte de «qualitat» és polisèmic i complex.

Observem que existeixen diferents definicions del terme, tot i que cal senyalar que, malgrat la gran quantitat de literatura existent sobre el tema, el propi concepte ha quedat difusament definit. Existeixen mol-

tes teories, estudis i opinions divergents respecte a aquest tema. Prenem només un exemple, l'estudi de Trigwell (2001), en el qual l'autor destaca que les dimensions o els indicadors d'una docència de qualitat serien els següents quatre elements:

- **Capacitat d'adaptació.** El professor configura el que fa segons les circumstàncies ambientals o contextuals, els estudiants concrets, la matèria de què es tracta i l'ambient d'aprenentatge.
- **Centrada en l'estudiant.** Mostra bons coneixements del contingut pedagògic, que són bons coneixements de la matèria i de les formes d'atraure els estudiants, amb la finalitat de possibilitar l'assimilació d'aprenentatges complexos, juntament amb el compromís amb la reflexió i l'aprenentatge.
- **Varietat de recursos.** Els bons professors es basen en la bibliografia de la seva disciplina, els seus coneixements sobre l'aprenentatge dels estudiants i una concepció contrada en l'estudiant per al disseny d'una experiència d'aprenentatge per als estudiants que respongui als seus objectius d'aprenentatge i l'avaluació.
- Ús de **bones estratègies d'ensenyament** inspiren un bon aprenentatge (Knight, 2006: 228).

P6PD: «Una docència de qualitat implica una docència que facilita l'aprenentatge dels estudiants, que els ofereix els recursos i els espais per poder reflexionar de manera autònoma sobre els continguts de les matèries, desenvolupar pràctiques com més a prop millor de la realitat, amb les tècniques més desenvolupades com a tendència general i les que suposen innovació. Seria la docència que permet tant assolir els objectius concrets de l'assignatura com també les competències transversals (capacitats comunicatives orals i escrites, competències tecnològiques, comprensió i reflexió a partir de textos, desenvolupament de l'esperit crític...) que els resulti indispensable per a la seva vida professional...».

Entre altres idees, parlar d'una docència de qualitat no es pot fer sense tenir en compte, d'una banda, els factors que la condicionen i, d'altra, els indicadors o els atributs que la caracteritzen. Pel que fa als factors que són necessaris i de suma importància per arribar a aconseguir una docència de qualitat, els professors novells destaquen les categories següents:

- Factors d'ordre **institucional** (estructures organitzatives, coordinació inter i intradepartamental, centres de recursos multimèdia, persones o grups de suport a la docència, recursos tecnològics, ofertes formatives per a una formació permanent, etc.).
- Factors d'ordre **personal** (capacitats, habilitats, competències del professor).

L'existència de certa preocupació del professorat universitari novell per la qualitat de la docència que imparteix té, entre altres finalitats, la d'obrir noves vies d'aproximació a models docents de qualitat. Entre els indicadors que identifiquen amb una docència de qualitat es troben una sèrie d'elements o aspectes molt variats, tals com:

- desenvolupament d'un programa de qualitat de l'assignatura,
- excel·lència dels recursos didàctics emprats,
- domini dels coneixements de la matèria que s'imparteix,
- claredat expositiva i domini dels processos d'argumentació,
- claredat en els criteris d'avaluació,
- aplicabilitat dels continguts en la pràctica i l'experiència professional,
- coneixement de les necessitats i les carències formatives de l'alumnat,
- ús de recursos didàctics personals i d'habilitats comunicatives,
- condicionants estructurals i socials de l'aula,
- condicions d'accés a la carrera i de sortida al mercat laboral,
- entrega, dedicació i entusiasme personal.

Tot i així, amb les percepcions que tenen sobre el que comporta una bona docència universitària, els docents novells s'aproximen a diferents models docents de qualitat, que estan abordats i desenvolupats en la literatura sobre el tema: el model de l'eficiència en la docència, el model centrat en processos, etc.

Per tal de fer una síntesi, evidenciem els següents aspectes rellevants:

- Els instruments o les fonts a les quals al·ludeixen els docents novells per avaluar la seva docència són bàsicament dues: les enquestes d'opinió que elabora el propi docent amb la finalitat que els estudiants valorin tant la metodologia i el desenvolupament de l'assignatura.

natura com la pròpia actuació docent; i les enquestes de valoració del professorat utilitzades per la pròpia institució (UB).

- El professorat novell considera molt pertinent, per avaluar la qualitat en la docència, la participació en projectes d'innovació.
- Els docents entrevistats consideren poc apropiat que l'avaluació de la docència i la recerca es faci per separat, quan ambdues són funcions «indissociables» del professor universitari. A més, consideren que no és suficient valorar la qualitat de la docència únicament en funció de les enquestes dels alumnes.

Pel que fa a aquesta última idea, considerem que, per obtenir unes bones avaluacions docents, és a dir, avaluacions que siguin útils, que serveixin com a estímuls per a la millora contínua de la pràctica docent i implícitament dels aprenentatges de l'alumnat, és necessari que la universitat o el propi departament tingui sistemes d'avaluació més orientats al desenvolupament que a la regulació normativa i al control. Per aquest motiu considerem que una de les solucions òptimes seria adoptar un sistema d'avaluació que combinés diferents formes i tècniques d'avaluació. Entre elles destaquem «l'avaluació i observació entre iguals», és a dir, tenir en compte l'opinió dels col·legues del departament amb la finalitat de suggerir-se idees sobre com es pot millorar l'actuació a l'aula.

5.5. Canvi i millora de la pràctica docent

En aquest apartat d'anàlisi ens proposem evidenciar els canvis i els aspectes de millora que els docents novells han experimentat en la seva pràctica docent a través del procés d'elaboració i ús del seu portafolis docent.

Abans d'exemplificar amb algunes actuacions concretes, volem esmentar, fent referència a les afirmacions dels docents entrevistats, que no es tracta de canvis substancials, sinó de l'obertura d'algunes «esclerxes» i espais de reflexió que permetin prendre consciència de la possibilitat d'anar introduint alguns canvis o aspectes de millora relatius a l'actuació del dia a dia a l'aula universitària.

En aquest sentit, ja hem anticipat que el principal canvi que es produeix en el professorat universitari novell a través de l'elaboració del seu portafolis docent és la presa de consciència de la multiplicitat d'aspectes de la docència universitària.

EP2: «Per a mi, això, prendre consciència que, per exemple, és important generar un bon clima en el grup, que els primers dies per connectar amb els alumnes són crucials, que és necessari, per exemple, variar de dinàmiques, de metodologies per no atordir el grup amb una única forma de treballar, que l'humor, que el bon caràcter... La carpeta va ser un moment de presa de consciència de tots aquests elements, que alguns ja els havíem treballat quan treballàvem a la carrera, però alguns s'han posat en pràctica en aquests moments... Per a mi, sobretot això, la presa de consciència de la multiplicitat d'aspectes que estan en joc quan hom està davant d'una classe i que hom ha d'estar atent a tots ells, no per tornar-se paranoic, sinó per poder fer millor la seva feina».

D'aquest mateixa afirmació, d'una banda, però també de l'anàlisi d'altres discursos i respostes del professorat entrevistat, destaquem els principals àmbits en els quals s'introdueixen alguns canvis per millorar la pròpia actuació professional. Amb aquest propòsit, hem elaborat el següent esquema, on es poden observar aquests aspectes de canvis i millores dels quals hem parlat.

Canvis i millores en la pràctica docent universitària. Àmbits d'actuació	
Planificació docent	<ul style="list-style-type: none"> • Canvis en el programa • Planificació d'activitats pràctiques • Establiment de mecanismes d'anàlisi i detecció de necessitats, etc. • Contracte pedagògic
Actuació docent	<ul style="list-style-type: none"> • Millores a l'hora d'impartir les classes • Dinàmiques i mètodes més participatius • Educació de la veu i del llenguatge no verbal • Més seguretat, etc.
Avaluació docent	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluació continuada • Carpeta d'aprenentatge • Enquestes de valoració de les classes • Valoració de la retroalimentació dels alumnes • Tutoria
Relacions interpersonals	<ul style="list-style-type: none"> • Concepció diferent sobre els papers del professorat i de l'alumnat • Interès per el diàleg i la reflexió conjunta amb els companys, etc.

6. ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ D'UN PORTAFOLIS DOCENT

6.1. Guia de preparació d'un portafolis docent: fases i passos que cal seguir

Per a la creació del portafolis docent es recomana una aproximació gradual, seguint alguns passos que comporten una organització i una elaboració sistemàtica. És convenient considerar tres fases o etapes en la seva implementació: una fase prèvia de preparació per a l'experiència, la fase de desenvolupament i seguiment, i una última fase de presentació final, tancament i avaluació de l'experiència.

La guia amb les fases i els passos que suggerim les sistematitzem en el quadre 2.

Des del nostre punt de vista, considerem que, independentment de com es denominin aquestes fases o etapes que cal tenir en compte en el procés de creació del portafolis docent, és important veure-ho com un recorregut que porta el seu temps, amb els seus obstacles i els seus aprenentatges.

A continuació, apuntem alguns recursos i exemples de portafolis en diversos formats (sobretot electrònic), que poden servir i orientar el professorat que s'inicia en el procés d'elaboració d'un portafolis docent.

- Day, M. (2004). *Why Electronic Portfolios? A Faculty Exemplar*: Electronic Portfolios from Northern Illinois University web site:
 - <http://www.engl.niu.edu/mday/fsi04.html>
- EDUCAUSE (s.f.) ePortfolio: A:
 - <http://www.educause.edu/ELI/5524>
- EDUTEC2004BARCELONA. A:
 - <http://edutec2004.lmi.ub.es/pdf/179.pdf>
- El Blog del Portafolio electrònic. A:
 - <http://blogporta-e.blogspot.com/2007/10/las-tecnologas-para-el-portafolio.html>
- Helen Barrett's Portfolios Site. A:
 - <http://www.electronicportfolios.com/>

FASES	PASSOS	CARACTERÍSTIQUES I SUGGERIMENTS
1. Preparació per a l'experiència	1. Planificació, disseny de la guia orientativa i format, lineament d'elaboració	En aquesta fase d'inici, és importat que cada docent que elabora un portafolis docent planifiqui el seu treball, clarificant algunes pautes d'elaboració, les evidències i els materials que inclourà, el format de presentació, etc.
	2. Indicadors d'un ensenyament efectiu	Si l'objectiu del portafolis és reflectir els nostres assoliments d'un ensenyament de qualitat, serà necessari tenir clar el referent de competències que defineix en aquest moment el perfil del professorat universitari que permet organitzar una arquitectura de la formació permanent.
2. Desenvolupament i seguiment del portafolis docent ⁴	3. Descripció de les responsabilitats d'ensenyament	Aquest punt proporciona un marc general de contextualització de la docència del professor i ha de servir per interpretar correctament allò que s'expressi al portafolis.
	4. Descripció de la filosofia docent i la metodologia d'ensenyament	Aquest pas té l'objectiu de descriure com el professor enfoca el seu ensenyament des del punt de vista de posar de manifest per què fa el que fa en la seva docència. Les declaracions reflexives del professor/a revelen el seu coneixement i la seva àrea d'especialització, presentant les seves creences sobre l'ensenyament i l'aprenentatge i sobre les seves intencions amb els estudiants.
	5. Selecció dels materials del portafolis docent	De la llista de possibles materials per a un portafolis, el professor selecciona aquells que són més aplicables a la seva responsabilitat o les seves responsabilitats de docència i a la seva manera d'abordar l'ensenyament. L'elecció de materials també ha de reflectir les preferències personals del professor/a, l'estil d'ensenyament, la disciplina acadèmica i els cursos en els que imparteix la docència.
	6. Preparació de les valoracions sobre els materials i/o les dades	Les valoracions es preparen a partir de les activitats, les iniciatives i els assoliments en cada aspecte analitzat.
	7. Ordre dels materials o les dades	La successió dels assoliments en cada àrea està determinada per la seva intencionalitat. Per exemple, si el professor/a vol demostrar la millora del seu ensenyament, presentarà dades que tinguin present aquest objectiu (participació en seminaris i tallers que indiquin l'esforç de l'actuació a l'aula). Per establir una línia amb la qual mesurar el progrés real en el desenvolupament professional, un element importat per a qualsevol carpeta és la data, no obstant això, és una dada que passa inadvertida en molts treballs.
	8. Recopilació de les evidències que comproven les dades incloses al portafolis	Les evidències que recolzen totes les afirmacions del portafolis ha de recollir-les el professor i tenir-les disponibles per a la seva revisió als annexos.
3. Presentació final, tancament i avaluació	9. Incorporació del portafolis al <i>curriculum vitae</i>	Tot i que el portafolis docent pot aparèixer com un document separat, el professor/a pot decidir integrar-lo en el seu <i>curriculum vitae</i> sota el rètol d'«ensenyament». D'aquesta manera li serveix tant com una eina de desenvolupament professional, com un document amb finalitats de promoció i selecció de candidats per optar a un càrrec a la universitat.
	10. Entrega i presentació del portafolis	Si la finalitat del portafolis docent és avaluadora i acreditativa, involucra l'entrega del producte i/o la seva presentació.

Quadre 2. Seqüència metodològica per al treball amb el portafolis docent. Elaboració pròpia a partir del treball de Knapper i Wilcox (1998) i Fernández).

4. Durant el desenvolupament d'aquesta fase, i particularment si és la primera vegada que el docent elabora un portafolis docent, se suggereix escriure un diari del professor, en format llibre, per al registre d'activitats i reflexions del docent i la transcripció d'opinions, estats d'ànim i dificultats presentades durant el treball amb el portafolis. Aquestes estratègies aporten dades derivades de la metacognició (reflexions i autoanàlisi), de l'actuació del professor, la ponderació de la qual és útil per a l'anàlisi retrospectiva de l'experiència d'aplicació, l'avaluació i la retroalimentació del procés.

- <http://portfolio.psu.edu>
- <http://www.gwc.maricopa.edu/class/e-portfolio/>
- Models concrets de portafolis docents:
 - <http://www.cte.jhu.edu/epweb/tourstart.htm>
 - http://www.uam.es/personal_pdi/ciencias/jspinill/PORTAFOLIO_DOCENTE/portafolio_docente_Javier_Seoane_040808.pdf
 - <http://paginaspersonales.deusto.es/ines/portafolio.htm>

6.2. Continguts o components d'un portafolis docent

El portafolis docent és un producte personalitzat, per això no en trobem dos d'exactament iguals. El contingut i l'estructura o l'organització dels materials i les evidències que s'inclouen difereixen per a cada professor. Tot i així, gairebé tots els portafolis docents s'estructuren a través de continguts vinculats a la tasca com a docent.

Abans de donar resposta a la pregunta: «Quin tipus de materials podem incloure en el nostre portafolis docent?», volem esmentar una sèrie de recomanacions o principis que poden ser útils en el procés de selecció dels continguts que incorporem al portafolis. Respecte a això, hi ha autors (Cano, 2005: 77-78) que suggereixen els aspectes següents:

- superar el marc de l'aula;
- mostrar el component artístic de l'ensenyament;
- no posar-ho tot;
- donar una imatge precisa del professor que és;
- no limitar-se a mostrar una imatge positiva;
- intentar superar la subjectivitat.

Finalment, per respondre a la pregunta que plantegem, constatem que els continguts o els materials que el professorat novell inclou en el seu portafolis docent es poden estructurar en tres grans categories, tal com queda reflectit en la figura 4.

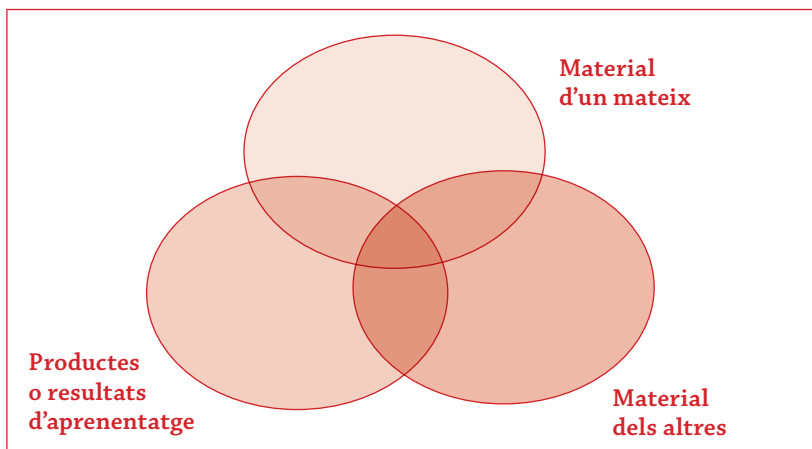

Figura 4: Tipus d'entrades que formen part del portafolis docent.

A continuació desenvoluparem cadascun dels diversos tipus de material.

Material elaborat pel professor novell, autor del portafolis docent (material d'un mateix)

Les evidències dels materials referits a si mateix són molt diverses i inclouen, entre d'altres, les següents:

- responsabilitats en la docència,
- filosofia personal sobre l'aprenentatge i l'ensenyament (aproximació a la docència),
- programa de l'assignatura: objectius, continguts, mètodes, etc.,
- descripció de l'ús de recursos i materials didàctics,
- petites innovacions dutes a terme en la pràctica docent,
- diari reflexiu,
- passos donats per a la promoció i gestió de la qualitat de l'ensenyament,
- passos donats en el procés de desenvolupament professional (participació en activitats formatives i esdeveniments de difusió científica),
- publicacions sobre l'ensenyament de la disciplina.

Material d'altres

A més dels materials enumerats, els portafolis docents també poden incloure alguns materials elaborats per altres, com serien, per exemple:

- declaracions dels mentors que han treballat amb el professor novell i que han observat la seva actuació docent a l'aula;
- vídeo d'una classe típica del professor novell;
- avaluació dels seus estudiants (enquesta institucional i d'altres mètodes).

Materials sobre l'efectivitat de l'ensenyament

En aquesta categoria ens referim als productes o evidències d'aprenentatge dels estudiants i, entre d'altres elements, es podrien incloure puntuacions en les avaluacions dels estudiants i treballs realitzats pels alumnes.

En definitiva, els treballs o mostres que el professor decideix incloure en el seu portafolis se seleccionen segons el grau de significativitat que tenen per al docent. Aquestes mostres poden reflectir els seus assoliments acadèmics o professionals, les seves necessitats, les seves carències o les seves preocupacions.

6.3. Forma del portafolis docent: format i estructures possibles

Pel que fa a l'estructura possible d'un portafolis docent trobem autors que adopten criteris eminentment tècnics i determinen tots els elements que hauran de constituir els portafolis; altres, en canvi, atorguen més llibertat pel que fa al seu contingut. El portafolis docent pot tenir l'estructura següent:

- **Rígida.** Es tracta d'una estructura de portafolis molt establerta i de forma tancada. En aquesta estructura, els apartats estan ben delimitats i tots els docents han de complimentar i presentar els materials o les evidències que cal que continguin.
- **Semiflexible.** En aquesta estructura, més pròpia dels portafolis d'ús acreditatiu, es combinen les evidències imposades, requerides, amb les optatives, escollides pel docent.

- **Flexible.** És una estructura en què l'autor selecciona i inclou les evidències o els resultats que tindrà el seu portafolis.

L'elecció d'una estructura o una altra depèn també de la intencionalitat per la qual es realitza el portafolis.

Pel que fa al format, constatem que durant molt de temps els portafolis docents s'han presentat en format tradicional, és a dir, físic o imprès, en general a través d'un treball enquadernat amb separadors o un àlbum. Tot i això, l'aparició de les noves tecnologies ha permès introduir canvis molt significatius en el format del portafolis, fins al punt que entra en escena el portafolis electrònic (també anomenat portafolis digital o *e-portafolis*). Un portafolis electrònic conté essencialment el mateix material que posaríem en un portafolis tradicional. Aquests materials, però, són capturats, organitzats i presentats digitalment. Quan s'empra la tecnologia digital ens remetem a situacions de riquesa extraordinària on es poden aplicar recursos com l'hipervincle, l'àudio, la imatge en moviment i manejar volums d'informació molt més grans.

L'elaboració i l'ús de portafolis digitals és una alternativa per trencar amb l'aïllament de la pràctica docent a l'aula i crear una comunitat de reflexió col·laborativa i compartida; en definitiva, establir estàndards comuns que demostrin la millora de la qualitat de l'ensenyament.

6.4. Com elaborar un portafolis docent de qualitat

Per elaborar un portafolis docent de qualitat, com un bon «producte» y procés, cal utilitzar diverses estratègies, entre les quals podem esmentar els sistemes d'acompanyament i/o els sistemes d'autoavaluació.

És cert que de vegades es considera que la docència és una professió aïllada, que cada professor treballa d'una manera autònoma i individualista. Per aquest motiu, disposar d'una col·laboració o d'un acompanyament en el procés d'elaboració del portafolis (un mentor, un professor amb experiència) és una oportunitat per fomentar les interrelacions i la col·laboració entre els companys de treball.

La figura del mentor està molt present en molts dels programes de formació dissenyats i destinats als professors universitaris novells. El paper del mentor no consisteix en dirigir el procés d'elaboració del portafolis, sinó en guiar l'autor del portafolis, oferint-li suggeriments i diferents comentaris i idees que poden contribuir a aconseguir unes bones i pertinents evidències en el producte final.

A part del mentor, també es pot recórrer a la col·laboració amb altres companys del grup de treball que volen treballar junts en aquesta tasca, aportant opinions diferents i comentaris profitosos dins del procés de creació d'un portafolis.

Finalment, adaptant a la nostra temàtica alguns suggeriments de Zabalza (2004), evidenciem algunes condicions que cal respectar per elaborar un portafolis de qualitat:

- La **periodicitat**. Elaborar un portafolis docent és una tasca que requereix temps i esforç personal, per la qual cosa la periodicitat és una qüestió rellevant. El criteri general es basa en els següents aspectes importants:
 - la regularitat, és a dir, seguir una continuïtat i una certa sistematització en l'elaboració del treball (no escriure un dia i deixar-ho després molt de temps);
 - la representativitat dels fets i les idees relatades, és a dir, que el portafolis reflecteixi el millor possible la realitat que es pretén explicar;
 - una certa continuïtat o coherència pel que fa a l'estructura del portafolis (continguts, forma d'abordar-lo, aspectes formals, etc.)
- La **quantitat**. Des de la nostra manera d'entendre-ho, no és una qüestió fonamental. En general, i sobretot en el cas dels portafolis docents convencionals, aquests tenen al voltant de 20 pàgines més, que inclouen documents acreditatius, treballs dels alumnes, etc., que apareixen en els annexos adjuntats.
- La **duració**. Normalment els portafolis docents s'elaboren a mig o llarg termini. És a dir, s'elabora durant un període formatiu, un

curs de capacitació, postgrau o màster en docència universitària⁵ o durant un període més llarg en què s'intenta reflectir la trajectòria docent d'una manera continuada i actualitzada.

6.5. Com accedir al món personal i professional del docent a través del portafolis

Els portafolis sobre el treball docent poden ser, tal com hem intentat reflectir en aquest treball, un bon element de desenvolupament personal i professional que permet al professor novell, i posteriorment al lector o avaluador del treball elaborat, descobrir elements del seu «jo» docent, és a dir, de la seva pràctica docent, però també del seu món personal que, de vegades, com no s'ha d'apuntar en un full de paper, queda ocult a la seva percepció, encara que estiguin presents en la seva pràctica professional. En conseqüència, en el procés d'elaboració d'un portafolis docent, és necessari partir no només del coneixement derivat de l'experiència i pràctica docent, sinó també d'un coneixement reflexiu sobre nosaltres mateixos com a docents. Amb la finalitat d'arribar a una aproximació sobre què sabem de nosaltres mateixos com a docents, Day (2005) ens ofereix cinc components per reflexionar:

Components	Indicadors per a la reflexió personal
1. Autoimatge	<ul style="list-style-type: none">• Qui sóc com a docent?• Quines connexions hi ha amb qui sóc jo com a persona?
2. Autoestima	<ul style="list-style-type: none">• Fins a quin punt estic fent bé la meva feina?• Estic satisfet amb mi mateix com a docent?• Quines són les fonts de la meva alegria i satisfacció?• Què em fa dubtar de les meves qualitats personals i professionals?
3. Motivació per la feina	<ul style="list-style-type: none">• Què em va motivar per fer-me docent?• Què podria contribuir a augmentar (o mantenir) la meva motivació com a docent?• Com em poden ajudar altres persones?

5. Com per exemple el màster d'Iniciació a la docència universitària que imparteix l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona.

Components Indicadors per a la reflexió personal

4. Percepció de la tasca	<ul style="list-style-type: none">• Què haig de fer per ser un bon mestre? Com ho haig de fer?• Sento que els problemes emocionals o relacionals dels meus alumnes em preocupen? Fins a quin punt?• És suficient que tots els meus alumnes assoleixin els objectius mínims per a les meves classes?• Quin és el meu programa de desenvolupament professional?• Del que faig habitualment, què forma part del meu treball com a mestre i que no en forma part?• Què puc fer per millorar la meva situació?
5. Perspectives futures	<ul style="list-style-type: none">• Quines són les meves expectatives per al futur i què sento envers elles?• Com preveig els meus propers anys a l'ensenyament? Com puc millorar el meu futur?

Quadre 3. Fitxa de reflexió sobre nosaltres mateixos com a docents.

6.6. Actualització del portafolis docent

El portafolis docent, en el context de desenvolupament professional, igual que un *curriculum vitae*, s'ha d'actualitzar permanentment. Crear un portafolis docent és un procés evolutiu que requereix una constant actualització tant de la informació inclosa com de la inclusió d'altres materials o evidències sobre les pràctiques docents que contribueixen a conferir una viabilitat constant al treball.

Per tot això, els següents suggeriments poden resultar necessaris i útils per a tots els docents que tenen aquest objectiu, el d'elaborar i actualitzar constantment el seu portafolis docent:

- Crear un arxiu dedicat al portafolis docent (que pot tenir diferents formes, des d'una carpeta amb separadors fins a una carpeta virtual, un CD, eines, *wikis*, etc.).
- Revisar el treball (document, producte) cada cert temps, amb periodicitat, és a dir, ni a intervals molt llargs de temps ni molt freqüentment.
- Sol·licitar a un professor experimentat o mentor que col·labori en la revisió de les activitats i objectius.
- Guardar una còpia en format paper i afegir les noves evidències.

7. CONCLUSIONS FINALS

Aquest quadern gira al voltant d'algunes qüestions recurrents sobre el professorat universitari novell i el portafolis docent. Les idees clau es poden resumir amb les següents idees que he anat destacant al llarg del llibre:

- El portafolis docent constitueix un fenomen bastant recent en el camp de la formació docent. La idea del portafolis docent és una idea prestada d'altres àmbits professionals. Artistes, fotògrafs i arquitectes, per exemple, tenen les seves carpetes, amb què mostren el millor del seu treball.
- En el context de la pedagogia universitària, s'utilitza tant amb finalitats acreditatives, per a l'avaluació, selecció i promoció del professorat, com també amb finalitats formatives, per a la millora i el desenvolupament professional de la funció docent. En aquest treball defensem i ens situem en aquesta última finalitat.
- El portafolis docent és un instrument que permet al professorat la construcció d'un coneixement sobre la seva pràctica docent.
- L'ús d'aquesta eina ha demostrat importants beneficis per al professorat, entre els que destaquen els següents: potencia l'organització, la planificació i la implicació responsable en el propi procés formatiu i de desenvolupament professional; fomenta el pensament crític; aporta més autenticitat i perspectiva temporal al procés d'aprenentatge; permet demostrar els propis mèrits i el desenvolupament professional com a docent durant un període de temps concret.
- El portafolis docent s'ha de convertir en un element de reflexió i millora continuada de la pròpia pràctica docent del professorat universitari i s'ha d'implementar en les pràctiques d'aula, aconseguint noves propostes d'ensenyament-aprenentatge que condueixin a un millor i major aprenentatge dels estudiants.

8. BIBLIOGRAFIA

- CANO, E. (2005). *El portafolios del profesorado universitario. Un instrumento para la evaluación y para el desarrollo profesional*. Barcelona: Octaedro.
- COROMINAS, E. (2000). «¿Entramos en la era portafolios?» *Bordón*, 52 (4), 509-521.
- DAY, C. (2005). *Formar docentes. Cómo, cuándo y en qué condiciones aprende el profesorado*. Madrid: Narcea.
- FEIXAS, M. (2003). «El portafolios y el *seeq* como herramientas para el desarrollo profesional». A: J. Gairín i C. Armengol. *Estrategias de formación para el cambio organizacional*. Barcelona: Cisspraxis.
- FERNÁNDEZ MARCH, A. (2004). «El portafolio docente como estrategia formativa y de desarrollo profesional». *Educación*, 33, 127-142.
- KLENOWSKI, V. (2005). *Desarrollo del portafolios para el aprendizaje y la evaluación*. Madrid: Narcea.
- KNIGHT, P. (2006). *El profesorado de Educación Superior. Formación para la excelencia*. Madrid: Narcea.
- KNAPPER, C. i WILCOX, S. (1998). *El portafolios docente*. Madrid: Monografías de la RED-U.
- LYONS, N. (1999). *El uso del portafolios. Propuestas para un nuevo profesionalismo docente*. Buenos Aires: Amorrortu.
- MARTÍN-KNIEP, G. (2001). *Portafolios del desempeño de maestros, profesores y directivos. La sabiduría de la práctica*. Buenos Aires: Paidós.
- SELDIN, P. (1997). *The Teaching Portfolio: A Practical Guide to Improved Performance and Promotion/Tenure Decisions*. 2ona ed. Bolton, MA: Anker Publishing Company.
- SELDIN, P.; MILLER, E. i SELDIN, C. (2010). *The teaching Portfolio. A Practical Guide to Improved Performance and Promotion/Tenure Decisions*. San Francisco: Jossey Bass.
- SHULMAN, L. (1999). «Portafolios del docente: una actividad teórica». A: N. Lyons (comp.). *El uso del portafolios. Propuestas para un nuevo profesionalismo docente* (pp. 45-62). Buenos Aires: Amorrortu.
- VALLANT, D. (2007). «La identidad docente». *I Congreso internacional de Nuevas tendencias en la formación permanente del profesorado*, Barcelona, 5-7 de setembre de 2007.
- ZABALZA, M. A. (2004). *Diarios de clase. Un instrumento de investigación y desarrollo profesional*. Madrid: Narcea.

ZUBIZARRETA, J. (2009). *The Learning Portfolio. Reflective Practice for Improving Student Learning*. San Francisco: Jossey Bass.

NORMES PER ALS COL·LABORADORS

EXTENSIÓ

Les propostes del Quadern no podran excedir **l'extensió de 50 pàgines (en Word)**, uns 105.000 caràcters, espais, referències, quadres, gràfiques i notes incloses.

PRESENTACIÓ D'ORIGINALS

Els textos han d'incloure, en format electrònic, un **resum** d'unes deu línies i tres paraules clau, no incloses al títol. Igualment han de contenir el **títol**, un **abstract** i tres **keywords** en anglès.

Per a les **formes de citar i referències bibliogràfiques** han de remetre's a les utilitzades en aquest *Quadern*.

AVALUACIÓ

L'acceptació d'originals es regeix pel **sistema d'avaluació externa per pars**.

Els originals són llegits, en primer lloc, pel **Consell de Redacció**, que valora l'adequació del text a les línies i objectius dels *Quaderns* i si compleix els requisits formals i els mínims de contingut científic exigits.

Els originals són sotmesos, en segon lloc, a **l'avaluació de dos experts**, especialistes en la temàtica de la que tracta l'original i l'àmbit disciplinar corresponent. Els autors reben els comentaris i suggeriments dels avaluadors i la valoració final amb les esmenes i canvis que cal fer, si és el cas, abans de ser acceptat per a la seva publicació.

Si els canvis exigits són significatius o afecten a bona part del text, el nou original és sotmès a l'avaluació de dos experts externs i d'un membre del Consell de Redacció. El procés es duu a terme com a «doble cec».

L'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat de Barcelona inicià fa uns anys la publicació dels **QUADERNS DE DOCÈNCIA UNIVERSITÀRIA** amb l'objectiu de posar a l'abast del professorat universitari documents i materials de treball referits a temes relacionats amb la docència superior que facilitessin la seva formació, l'intercanvi d'experiències i la difusió de «bones pràctiques» docents. Amb aquests *Quaderns* pretenem estar atents als temes nous i emergents en l'actual conjuntura universitària, per tal de donar a conèixer i difondre iniciatives innovadores en el camp de la docència universitària, que responguin a les línies següents:

- Propostes de marcs de referència rigorosos i generals que ajudin a clarificar conceptes clau.
- Estratègies docents i bones pràctiques de planificació, metodologia i avaluació de l'ensenyament-aprenentatge, desenvolupades en contextos acadèmics específics i diversos.
- Tècniques i tàctiques, de marcat caràcter didàctic, presentades en materials i propostes concretes de treball i reflexió sobre la pràctica d'equips docents disciplinaris o interdisciplinaris.

